

UBL: BKNOOG 4

Buchensagen

4.

DE VROUWEN-PEIRLE,
18004 OFTE DRYVOUDIGE HISTORIE VAN
HELENA DE VERDULDIGE,
GRISELDIS DE ZAGTMOEDIGE,
EN
FLORENTINA DE GETROUWE,

Alle dry aenzienlyk in vele Deugden; maer meest in Lydzaamheyd die zy
in tegenspoed, overlast en beproevinge getoond hebben.

Genomen uyt de oude Historien / en nieuwelings tot hoordeel der Jong-
heyt overzien / by een bergader en zeer verheerd.

Tot Gend by J. BEGYN, aen d'Appel-Brugge, in den Engel.

DE PROLOGUE.

Alle blyde zinnemens, alle reyne conduytjens,
Die geirn in 't Priëel vol zoete spruytjens
Hun verwandelden om der bloemkens jeugd,
Als d'oude geeste bied haer viertuytjens,
Zoo plukt die Bloemkens, smaekt die Fruytjens,
Want elke Jeugd daer word in vreugden verheugd,
Elk Konstenaer zegt van Konstenaer deugd;
Maer die minst weet (als men dagelyks hoort)
Die veragt meest, dus nograns gy meugt
Dezen inhoud wel lezen ongestoort.

Nu als ik overdenke de goddelyke Kragt,
Wat zyne goddelyke Gratie heeft bedagt,
Aen hooge, aen nedere, aen groote, aen kleyne,
Zoo bevind ik dat niemand heeft de magt,
Te wederstaen ('t zy by dag ofte by nagt)
Zyn groote ordonnantie in 't algemeyne,
Zoo men hier vinden zal in deze Historie reyne,
Hoe Maegden schoon en jeugdelyk
Gaen dolen in ellenden groot en kleyne,
Om dat zy vervolgd worden ondeugdelyk.

Naer het duyster, den dag verklaren doer,
Naer regen komt klaer zonneshyn,
Naer 't leven komt sterven ('t hert bezwaeren moet)
Naer sterven komt behouden, ofte verloren zyn;
Wel hem die zyn levens termyn
Besteed heeft in Gods welbehaegen,
Dat men dan zyne deugden fyn
Naer zyne dood zal pynen te gewaegen,
Het is beklaegende die naer groote ondeugd
Zynder eere beroofd, en der eeuwige vreugd.

M. J. DERNED.
LETTERKUNDE
TE LEIDEN

HET EERSTE DEEL

DER VROUWEN-PEIRLE, HELENA DE VERDULDIGE,

Dogter van Antonius / Koning van Scytien / de
welke twee en twintig jaeren met groote ver-
dulbigheid gebold heeft.

Helena word geboren, en naermaels
van haeren Vader ten Houwelyk
verzegt.

Helena bystien jaeren oud was / over-
leed haere Moeder. Den Koning nu
zonder Vrouw zijnde / zocht Woden
in alle Landen / om voor hem eene
Wrouw te zoeken / die zoo schoon

In voorleene tyden is in Italien
eenen Patziarch geweest / en die
had eene Zuster / die Koninginne was
van Scytien / de welke zwanger was:
warom den Koning Antonius / haer-
en Man eenen Wode zondt tot zynen
Zwaeger den Patziarch / hoe dat hem
heliefde / dat men dit kind zoude
naemen / als Godt de blygt berisend
zal hebben? zoo outdoet den Pa-
tziarch wederom / is 't eenen Zoon /
zoo zal men het Constant noemen /
en is 't eene Dogter / zoo zal men het
Helena naemen. Als nu den tyd der
nature volbragt was / zoo waerde de
Koninginne eene Dogter / die onder
den naem van Helena gedoopt wierd /
zy groeyde op in alle deugden / om
Godt te dienen; zy was zoo zujber
van natuerlyke schoonheyt / dat men
haer gelyke noyt en konde. Als He-

waer als zyne Dogter Helena: naar
zulke en konde men nergens. Over-
zulke wierd hy ten laetsten met kwade
liesse ontsteken op zyne Dogter / en

meynde die te nemen tot rene Hugg-
bzouwe : het welk hy haer ook te ken-
nen gaf. Maer zy haer van bereschikt
zjnde : viel voort hem neber op haere
knieën / en zeyde met weenende oogen :
O liefsten Vader zyt beter verac-
den / men kinbt zrouwen genoech / die
gy met Godt en met eere mogt zrou-
wen / al en zouwt gy my niet / tot
berboemenisse van onzer liepde Ziefen.
Ik en bzaege daer niet naer / ant-
woordde den Vader / ik zal u zrouwen
wie het lief of leet is. Alsdan zey-
de Helena / weet Vader / dat ik lieker
wille sterben / als u te zrouwen.

Op bezen tijt belegerden de Onge-
loobige de Stad Napels / het welk
den Patziarch liet weten aen den Ko-
ning Antonius zynen zwaeger / en
hadt hem om bystand. Waer toe den
Koning zig haestelijc bereyde maekte
met alle zyne Krijgsmagt / en trok
nae Napels / alwaer den Patziarch
hem verwelkomde. Alsdan zeyde den
Koning : O weiden Vader ! ik ben
hier gekomen / om u te helpen / en uwe
byanden te verjaegen ; dit hope ik te
doen / liefst het Godt / eer wy schey-
den / hejoubens dat gy my eene liebe
zult toestaen / als den Vorlog gedaen
is / anders en begeire ik niet hoor
mynen ardeyd / en wilt gy het niet
doen / zoo zal ik terstond van hier
reyzen sonder u te helpen. Als den
Patziarch dit hoorde / zeyde hy / dat
hy zyne liebe toestemmen zoude : want
hy meynde wel dat hy geene onrebe-
lyke zachen begeiren zoude. Nu was

den Koning verbliff / en heeft zig be-
reyde om te steyden / en trok buyten
Napels / alwaer hy zoo bzeesselijc
sloeg onder de Ongehoobige / dat hy
het Veld behieldt / zoo dat zy alle
blugten / en lieten Napels in bezede.
Alsdan kwam den Koning Antonius
weder binnen Napels met den Zegen-
praet / en hy ging tot den Patziarch /
en zeyde / dat hy wilde weder nae
huss reizen / ende begeirde het gene
hy hem belofst had. Den Patziarch
zeyde : begeirt al het gene gy wilt /
het zal u geschieden. Alsdan zeyde
den Koning ; zoo begeire ik / dat gy
my toestaet te zrouwen met Helena /
myne dogter en uwe Nigte. Den
Patziarch dit hoorende / zeyde : lieken
Zwaeger / begeirt eenige andere zae-
ken / want deze is tegen Godt en te-
gen reben. Den Koning zeyde : gy
hebt my belofst myne liebe toe te stem-
men / en ik en begeire anders niet / en
wilt gy het niet doen / zoo en zal ik
van Napels niet scheyden / ofte ik zal
de Stad berooben en herwoesten.

Hoe den Koning wedergekeerd is en
Helena wys maekte, dat hy oorlof
had om met haer te trouwen.

Als den Patziarch dit gehoord
had / zoo was hy zeer mistroos-
tig / oberdenkende met wat misdelen
hy zynen Zwaeger die onrebelijke be-
geirde zoude ust het hoost stellen.
Hy heeft zoo vele gedaen / naer vele

woorden en tegenkantingen / dat hy
van den Koning eene maend uytstel
berkregen heeft / hopende dat daer-en-
tusschen iet zoude overkomen / waer
voort de zinnen van den Koning zou-
den mogen beranderen. Dus is den
Koning / bzoebig zjnde / wedergeroyt
nae Constantinopelen / denkende / dat
hy wel eene maend uytstel berbzaegen
zoude. Maer onder weg zjnde / zoo
hebben hem zyne bziisten overwoon-
nen / en heeft beginnen te bedenken
waer mede hy tot zjn boornemen
zoude mogen geraeken. Dus heeft hy
zelf bzielen geschreven / en bezegelt /
als of hy die van den Patziarch ont-
fangen had. Te Constantinopelen
hy zyne Dogter komende / zoo heeft
zy hem bziendelijc verwelkomt / en
den Koning nam zyne Dogter by
de hand / en zeyde met een balfch
hert : mijne liebe Dogter / gy zyt
het alleen / die mijn hert bemint boven
alle zrouwen der wereld / en ik zal
u zrouwen : want uwen Som den
Patziarch heeft het my toegestaen /
en liet haer de balfche bzielen zien.
Alsdan zeyde Helena : ik en geloobe
niet / dat den Patziarch magt heeft /
om toe te staen het gene tegen Gods
Wet is / en om deze reben en zal ik
u niet zrouwen / al zoud gy my het
een lib van het ander doen zekken :
Maer deze en vele andere woorden /
bebe den Koning zyne Dogter slaep-
pen gaen / en hy gewoont / dat men
het Hof behangen zoude met Capis-

sergen / want hy bes anderenbagg
zrouwen wilde.

Helena als uytzinnig zynde, vertrekt
in haere Kamer, en ontvlugt haeren
Vader.

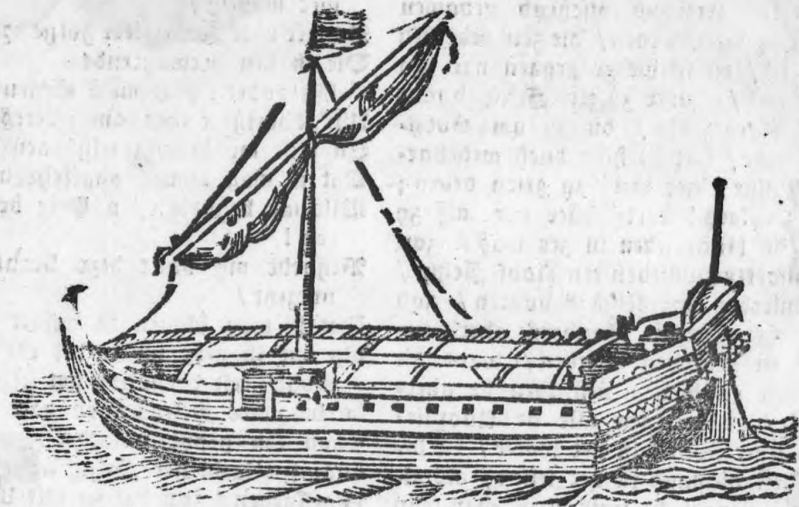
Als Helena dit van haeren Va-
der gehoord had / zoo is zy van
hem gescheyden / en glog in haere
kamer / alwaer zy groot misbaer
maekte / weenende en haere handen
bzingende. Clarisse / haere Kameriere /
dit ziende / wilde haer bertzoosten :
maer Helena en wilde 'er niet nae hoo-
ren en gzeep een zweird / het welk
in haere kamer was / en zeyde met
bzeede woorden tot Clarisse / neemt
dit zweird / en doobt my daer mede /
of ik zal het u zelve in uwe hert ste-
ken. Bzouwe / zeyde Clarisse / en
weent niet meer / ik zal u goeden raed
geven / om uwen Vader te ontkomen /
wy zullen terstond nae de Haven
gaen en daer zult gy eenen Schipper
hueren / die u in een ander land zal
hoeren / en albus zult gy uwen Va-
der onthlugten.

Als Helena verstaen had den goe-
den raed van haere Kameriere / zoo
wilde zy niet langer bertoeben / zy
heeft eenen gouden Mantel aengebuen /
en aen Clarisse eenen koffer met goud
gegeven / en zjn zoo onder hun liepde
gegaen nae de Haven / terwyl dat het
Hof stiep / daer zy eenen Schipper
ontwaekte / tot wie Helena zeyde :

haet haestelijck op / en doert my met
 uw Schip in een ander land / daer gy
 wilt. Den Schipper zegde : Vrouw /
 dit en duce ik niet doen / want uwen
 Vader meent u te trouwen / en dat hy
 het vernam als ik weder hier kwam /
 hy zoude my doen dooden. Alsdan
 zegde Helena : vriend / ik zal u zoo
 veel goud geven / dat gy niet noobig
 zult hebben wederom te keeren. Vrou-
 we / zoo zal ik u hoeren (zegde den
 Schipper) daer het u belieft. Alsdan
 is Helena weggeroest en schepde
 van Clarisse met weenende oogen.
 Clarisse is weder in het Hof gegaen /
 alwaer zy in haer bedde ping liggen
 slaepen. 'S morgens vroeg zondt den
 Koning Antonius zynen Kamerling
 tot Helena / om te zien of zy bereyd
 was / want hy haer verwachtte / om te
 trouwen. Den Kamerling kwam klopp-
 en aen haere Kamer / alwaer nie-
 mand en sijn / waerom hy gram
 wierd / en heeft zoo stoutelijck op de
 deure gestoeten / dat Clarisse daer
 van ontwaakte / en vroegde wie daer
 klopte? Den Kamerling zegde : ik ben
 het / den Koning doet vraegen aen
 zyne Dogter Helena of zy bereyd is /
 dat zy haestelijck tot den Koning ko-
 me / want hy haer verwacht. Alsdan
 heeft Clarisse den Kamerling ingelae-
 ten / en is met hem aen het bedde van
 Helena gegaen / en heeft de gordyne
 open gedaen / gelijck of zy anders niet
 en meende / als dat zy daer lag en
 slijp / zy begonst zeer te weenen / en

zegde : plaeg! waer mag myne Mees-
 terse zijn / want ik haer niet en vin-
 den? Als den Kamerling dit zag / is
 hy terstond tot den Koning gegaen /
 en heeft hem dit gezegd.

Als hem den Kamerling dit ge-
 bodschapt had / zoo wierd den Ko-
 ning Antonius geheel gestoord / en
 liep terstond tot haere Kamer / alwaer
 hy Clarisse vondt / aen wie hy vroeg-
 de waer zyne Dogter was. Clarisse
 zegde / dat zy het niet en wist : waer-
 om den Koning haer bede bangen /
 en zegde : 't zy / dat gy my myne
 Dogter aenwist / zal ik u doen ster-
 ven. Alsdan wierd Clarisse benauwd /
 en viel op haere knien / badt om iff-
 genade / en zegde : Heer Koning ik zal
 u de waarheyt zeggen van uwe Dog-
 ter. Gisteren avond als wy slaepen
 zoudten gaen / zoo wilde zy haer zel-
 ven dooden / het welk ik natuurlijck
 beletten konde / en ik zegde haer / dat
 het beter waer / dat zy weg ging /
 en dat zy een Schip huerde / en weg-
 haerde / daer het Godt liefste / en dit
 hoorende / is zy te schepen gegaen.
 Alsdan wierd den Koning gram / en
 bede Clarisse verbzanden / en zwoer
 by zyne kroone / dat hy nimmer-
 meer rusten zoude voort dat hy zyne
 Dogter gebonden had. Hy heeft zig
 bereyd gemaakt met Schepen en Ma-
 nen van Wapenen / daer hy mede weg-
 trok / om Helena te zoeken / die hy
 gebonden heeft naer twee-en-twintig
 jaeren.

Hoe Helena te Sluys kwam, en hoe zy korts daer naer weder ter Zee trok,
 alwaer de Roovers haer namen, en komt door Schipbracke in Engeland.

DE schoone Helena is naer veel
 zeplens met het Schip gekomen
 te Sluys in Vlaenderen / certijds ge-
 naemd Lammens-Diet / en was in
 dien tijt de grootste en bermoedste
 Zee-Paerle van Europa / en heeft den
 Schipper wel betaeld / en van hem af-
 scheyd genomen / en is gegarn aen een
 Klooster / in het welk Christene Mon-
 nen woonden / op Schattinge onder
 den Heer van Sluys. Als Helena het
 Klooster naderde / zoo begonsten alle
 de Kloostkens te luyden / waer ober de
 Nonnen zeer verwonderd waeren / en
 gingen alle uytzien / alsdan zagen zy

komen eene Vrouw van den Zerkant /
 en kwamen haer te gemoet / haer zeer
 minnelijck ontfangende / waer ober He-
 lena zig zeer verwonderde / en zegde /
 dat zy dit niet twerbig was. De Non-
 nen hadden haer / dat zy by hunlieden
 slyben wilde / het welk Helena hun be-
 lafde / en ging met hun in het Klooster /
 alwaer zy zoo lang bleef / tot dat het
 den Prins vernomen had / die zyne
 Vaden zondt in het Klooster / op dat
 men hem Helena zenden zoude / en be-
 den zy het niet / hy zoude het Kloos-
 ter doen verbzanden. Als Helena dit
 herstaen had / dat het Klooster in last

zoude komen om haeren t'wil / zoo heeft zy terstond affscheyd genomen van alle de Nonnen / die zeer bedroeft waeren / en is weder gegaen nae den Zeehant / alwaer zy een Schip vondt met Kooplieden / die zy om Gods wil badt / dat zy haer doch medebeoeren wilde / het welk zy gein deden ; maer ylaes ! kortſ daer naer als zy met de Kooplieden in zee was / zoo ontmoette hunskeden een Koop-Schip / en wierden hzeedelijk behagten / zoo dat zy door de Koosberg oberwonen en genomen wierden / want die hoeden en bieben heshielden de oberhand / en wierpen alle de Kooplieden ober boord in het water / en behielden niemand in het lehen / als alleen Helena / de welke den Kapiteyn in zyn Schip stelde / en nam-ze in zyne ermen / haer hziendeljk omhelzen / en Helena had zig daer gein tegen gesteld : maer het en magt haer niet haeten / van hiel zy hoor den Kapiteyn op haere knien / hem bidden- de / dat zy eerst haere gebedekens magt zeggen eer zy haere eere en maegdam herloos / het welk haer den Kapiteyn toestont.

Als den Kapiteyn van het Schip Helena haere bede toegestaan had / hiel zy op haere knien / Godt aenroepende met een godbzugtig hert / en zegde :

Gy weet wel / mynen Godt waeragtig /

Dat ik gebliben ben met zinnen door- bagtig :

Maer my te beschermen en ben ik niet magtig /

Zonder uwe goebertiere hulpe hzagtig

Die ik ben verwagtende

Gelijc ander : o Hemels Regent !

Mw' goddelijk' oogen te mywaerts wend /

En wilt my bermherteljk aenzien /

Dat ik mag blyben ongeschend.

Wilt my beschermen / o Heer der Heeren !

Behoeft my hoor deze hoeden hter ontzent /

Dat ik mag blyben in myner eeren /

Op dat ik mag uwen lof bermereen.

Godt heeft verhoort het gebed van de bedzakte Helena / en daer is terstond een groot onweber gekomen / hoor het welk het Schip aen stukken is geslaegen / zoo dat zy alle verdzonken die 'er in waeren : maer Helena kleeft twee dagen en twee nagten op een stuk van het Schip zitten / en kwam met den bloed in Engeland aen eenen Boomgaard / alwaer de takken van de boomen ober het water hingen / de welke Helena greep / en trok haer zelbe zoo te land / en is gaen zitten in den Hof / om te rusten.

Hoe den Koning van Engeland Helena in den Hof vondt zitten, en haer trouwde.

Als nu Helena hynae voodt in den Boomgaard zat / zoo kwam den Koning Hendrik daer hoor- by met zyne Ebelen / en handt die schoone Maegd daer zitten / en zegde : Jong-

hzoutwe hoe komt gy hier / en wie heeft uwe kleeberen zoo bedorben ?

Alsban zegde Helena : Heer / en hzaegt my nu niet meer / maer geest my een weynig hzood / of myn hert zal hoor slawute bezwyken. Terstond hiel zy in onmagt / en den Koning hieldt haer hooft in zynen schoot / en hy stak haer hzuyd in den mond / zoo dat zy weder tot haer zelben kwam. Alsban hzaegde haer den Koning andermael / hoe haere kleeberen zoo buyl geworden waeren. Van zegde Helena / ik was in een Schip met Kooplieden op Zee / alwaer ons de Koosberg vonden / en dooben-ze alle die in het Schip waeren / my alleen behou- dende / en de Koosberg wiken my met geweld onteeren / maer daer kwam eenen grooten storm / die het Schip aen stukken sloeg / en zy verdzonken alle die in het Schip waeren / uytgenomen ik / die komen gebreken twee dagen en twee nagten op een stuk van het Schip / tot dat ik hier in dezen Boomgaard gekomen ben. Als den Koning dit hoorde / had hy medeliden / en heeft haer op een Peird gezet / en sinnen Londen gebzagt / want hem bogt / dat het eere toel-geborene Maegd was / en van ebel geslacht / om dat zy met goud laken gekleed was.

Als Helena een weynig tyd in dez Koning's Hof gewoond had / van aen- merkte hy haere deugdeljke manieren / en is op eenen tyd met haer gaen wandelen / en hzaegde haer van

waer land zy was / en van wat af- komste. Van hiel zy op haere knien / en zegde : Heer / en vergzamt u niet om dat ik u myn geslacht niet noe- me / maer tegen den wil myns Vaders ben ik ugt myn land geblugt / want hy my met geweld wilde trouwen / en ben albus by gebal in uwe land gekomen. Den Koning bagt / dat het eene edele Maegd moest zyn / om de goube kleeberen die zy aen had / en hy hief haer van de aerbe / en zegde : Jonghzoutwe / gy bunt my tweidig te zyn eene Koninginne / daerom he- love ik u te trouwen / en zal u maeken Koninginne van Engeland. Helena hiel weder op haere knien / en zegde : Heer Koning : by uwe gratie / het waer onwyssheyd dat gy my trouwen zoud / die niet weet wie ik ben / ofte van wat land / ende en hebbe au- berſ geen goed als de kleeberen die ik aen hebbe. Alsban nam haer den Koning by de hand / en zegde : myne ugtberkorene Houtwe / ik hebbe goed genoeg hoor ons beyde. Den Koning is gegaen in zyn Paleys / alwaer zyne Maeder was en zyne Heeren / aen wie hy zegde / ik wilke dat ystieden deze Maegd zoo veel eere doet als aen my ; want ik haer trouwen wilke / en Koninginne van Engeland maeken / als ook Maesterſſe van al het gene myne Kzoone toebehoort. Alsban ant- woordden alle de Heeren eenpaeriglijk : Heer Koning / het gene u belieft / dat belieft ons. Maer de oude Konin-

ginne nam haeren Zoon den Koning op den eenen kant / en zegde gy buyl katjff / zijt gy dol en uytzinnig / dat gy deze tzuoutwen wilt / die geheel de wereld doorloopen heeft / en is 't dat gy haer tzuout / ik zal u beide zulken igel speelen / dat gy het uw leven lang gedenken zult. Gelyk zy eplaeg / waer zegde / want zy bede naermaelst zulke herreaedbergen / dat zy met twee mannen daerom verhand wierd. Dan zegde den Koning : zegt en doet het gene gy wilt / ik zal haer nootdang tzuouten. Zoo is den Koning van zyne Moeder gescheppen / en hy gebaort dat men alle dingen bereyden zoude / en het Hof berieken en behangen na den staet en toebehooren des Konings / het welk zoo gebaen is / en des andersdags heeft den Koning met groote ere getzuout de schoone Helena / waer oer groote feestten gehouden wierden tien dagen lang. Daer naer is elk weder geryst daer hy woonde / en de Moeder des Konings is ook vertrokken nae Daubzess in haer Paleys. Den Koning en de Koninginne bleuen tot Landen in bezuyden leuen : want zy malkanderen uyt'er maeten liefhabben / en bleuen te saemen ontzent twee jaeren lang / en zy wierd verzugt van twee jonge Zoonen / die naermaelst heel bzuik leuen / en hunne Moeder Helena had ook heel tegenspoed en armoebe door de groote herreaedberge van de Moeder des Konings / alzoa men nog hooren zal.

Helena komt in het lyden door het bedryf van de oude Koninginne.

Ontzent bezen tijt heeft den Koning Hendrik vzeben gekzeggen / dat eenen van zyne beste vrienden begogten wierd door zyne handen. Als hy de vzeben ontfangen had / zoo bereyde hy zig met groote hegrkragt / en maekte den Hertog van Gloucester / Kuwaerb van Engeland / en den Koning beide maeken bzu gelyke zilreer Zegels / den eenen beghielbt hy zels / den anderen gaf hy aen Helena / den verben aen zynen Kuwaerb den Hertog van Gloucester / hem bevelende al zyn Goed en Landen : want hy den Hertog tzuoutde hoeken alle zyne andere Heeren : en heeft zig ten laetsten bereydt gemaekt / en afscheyden genomen van Helena en van den Hertog / en van alle zyne Heeren / hun bidbende / dat zy zyn Land en zyn Volk getzuout wilden zyn / en is vertrokken. Als den Koning Hendrik weg geryst was / zoo kwam de oude Koninginne / zyne Moeder / dikwils in het Hof / om Helena te bezoeken : want zy zwanger was. Het gebeurde op eenen tijt dat de oude Koninginne by Helena gezeten was / en leyde het Hoofd van Helena in haeren schoot / zoo dat Helena in slaep viel / alghaen nam de oude herreaedster den Zegel van Helena uyt haere borze / en als Helena ontwaekte / nam zy van haer afscheyden en be-

haelen eenen Goubtsmid / die den Zegel naemaekte / zonder dat het iemand wist / als zy en den Goubtsmid / den welken als den Zegel volmaekt was / zy zelve doobstak / en wierp hem in het water door eene berster / en zy is terstond weder gekomen / en heeft Helena den Zegel in haere borze gesteken zonder haere wete.

Hoe Helena twee Zoonen baerde, en hoe zy beschuldigd wierd door de oude Koninginne.

NMer dat den tijt der natuere herhoit was / zoo haerde Helena twee schoone Zoonen / waerom den Kuwaerb zeer blyde was / en zegde tot de oude Koninginne / dat hy den Koning dit schryben zoude / en zy heeft hem dit ook geraeden. Hy heeft eenen Wode gezonden met eenen bzief / aen den welken hy gebaort / dat hy den bzief zels aen den Koning bestellen zoude. Maer de oude Koninginne heeft den Wode te Daubzess berwagt want hy daer boer by moest passeren. Als den Wode daer kwam / zoo wierd hy tot de oude Koninginne gekragt / die hem goede rier aen bede / zoo dat hy zoo heel bzonk / dat hy in slaep viel / en alghaen nam de oude Koninginne de bussen met de vzeben / nam daer uyt den bzief die den Kuwaerb aen den Koning zondt / waer in stont dat Helena gelegen was van twee schoone Zoonen / welken bzief zy ber-

hand heeft / en schreef eenen anderen / hoe Helena misballen was van twee bereffelijke Woden / hem ontbiedende / dat hy terstond schryben zoude of men die wilde dooben ofte niet : en heeft den bzief gekregeld met den nargemaekten Zegel / en heeft dien den Wode in zyne busse gesteken buppen zyne wete. Als den Wode ontwaekte / is hy boort geryst en de oude herreaedster heeft de wegen doen wagten / of'er iemand berwaertz rygde ofte van daer kwam / zeggende / dat zy altyt zeer berlangbe / om tpbinge te hooren van haeren Zoon. Alghaen is den Wode by den Koning gekomen zonder enig berlicg / en hy heeft den Koning Hendrik den bzief gegeven / den welken hy las ; als hy dit halfsch werk gelezen had / wierd hy rood in zyn aenzigt en beschaemt / en gaf dit den Patziarch / den Comman Helena / die alghaen hy hem in het Leger was / te kennen / het welk hem zeer berwonderde / en hy bzaegde van wat Geslacht zy was. Alghaen berhaerde hy den Patziarch / hoe hy zyne Woutre gebonden had in zyn Land by eene Fonteyne / en dat zy uyt haer Land geblugt was / om dat haeren Wader haer wilde tzuouten tot eene Woutre / en hoe dat hy haer tzuoutde tegen zyns Moeders bank ! maer dat hy noyt en konde weten van wat Land ofte geslacht zy was. Alghaen wierd den Patziarch van binnen beroerd en zegde tot den Koning : na uytgeben van uwe woorden / zoo

bunkt my / dat gy myne Nigte heeft ge-
tzuot / myne Zusters Dogter / die
nyt haer Land gereyft is / om dat-ze
haeren Vader tzuotwen wilsde / en nie-
mand en weet van waer zy is / ende hy
maekte zeer groot misbaer om de kwae-
de tydinge / die hem geschreuen was.

Den Patriarch vertzoofte den Ko-
ning / en zeyde : weest te vreden / het
en is misschien alzo niet / gelijck hier
geschreuen is ; maer dit kan iemand
gebaen hebben / om uwe Puyghzou-
we by u valscheijck te beschuldigen /
het welck misschien uwe eigene Ane-
der gebaen heeft : want my bunkt
dat het Wouwen-geschzift is. Als-
dan zeyde den Koning : dit en is zoo
niet ; want bezen vriez was gezegele
mit den Zegel / die ik myne Puygh-
zouwe liet / als ook aen den Hertog
van Gloucester / als wanneer ik
weg getrokken sien.

Helena word onnoozel tot den Brand
veroordeeld.

Als dan zeyde den Patriarch /
iemand kan uwen Zegel wel na-
gemaakt hebben / dus schijft dat men
de Dugten van uwe Wouwe be-
waere tot dat gy zelf te Land komt /
en ik zal den vriez met eenige van my-
ne vaden zenden / op dat hy nergens
belet en worde. Als dus heeft den
Koning gebaen het gene hem den Pa-
triarch zeyde. Den Wode is gekomen
tot Doubrze / alwaer de oude Ko-

ninginne haere bespieberg had / die
den Wode aenbeiden / en vragten hem
by de oude Koninginne / die zy in
haere kamer leyde / en bede hem zoo
goede rier aen / dat hy in slaep biel
van dzonkenschap. Als dan benam
zy den Wode den vriez / die zy ge-
lezen heeft / en heeft hem verzoand /
en bede haeren Seczetaris eenen an-
deren schryben / waarom zy hem zoo-
te giste belofde. Zy bede schryben
aen den Kwaerd / dat men Helena
terstond verzoanden zoude met haere
twee kinderen zoude vertoeken. Be-
zen vriez heeft de valsche Verrederster
toegezegele met den valschen Zegel /
en den Wode heymelijck in zyne borze
gesteken. Als dan ging zy weder tot
den Seczetaris / en heeft hem nog acht
diergelijke vrieben doen schryben / en
in den laetsten stont / dat den Hertog
niet laeten zoude haer te verzoanden
met haere twee kinderen op ijsf en
goed / want hy beirijck bezogen was /
en bede hy het niet / hy zoude het op
hem verhaelen en op alle de gene / die
ten tienden zyne Leuen bestonden.
Dus is den Wode van haer geschre-
uen / en is gekomen tot den Kwaerd /
die hy den vriez gaf. Den Hertog hem
lezende / wierd zeer beschaemd / en zey-
de : wie heeft u bezen vriez gegeven ?
den Wode zeyde / den Koning Wenzel.
Den Hertog zeyde / gy liegt / want
den Koning dit nuyt en zegge. Daer-
om den Hertog den Wode bede geban-
gen zetten tot dat hy de waerheyt

zoude weten. Als den Wode van de ou-
de Koninginne was geschreuen / keerde
zy weder tot den Seczetaris / en zat
hy hem tot dat hy nog acht vrieben
geschreuen had en gezegele met den
valschen Zegel / en zy nam een me-
in de hand / en stak den Seczetaris
dood / en wierp hem doot rene ken-
ster in het water / op dat haere verre-
derge verbergen zoude sijn. Daer-
naer bede zy terstond tot haer komen
acht onbekende Mannen / en zeyde :
dat zy hun elk geben zoude tien mark
goud / op dat een ider eenen van de
zelve vrieben draegen zoude aen den
Hertog van Gloucester / hem zeggen-
de / dat zy kwamen van den Koning
Wenzel / die zy te Mayck lieten : het
welck deze acht Mannen doobelijck ge-
zworen hebben te doen. De oude Ko-
ninginne bede als dan alle dagen eenen
van hun vrieben gaen elk met eenen
vriez aen den Hertog / den eenen
naer en den anderen naer. Den Hertog
dit ziende / en wist niet wat doen
en ontboodt de oude Koninginne / zeg-
gende haer noedig te hebben. Zy is
tot hem gekomen / die haer zeyde :
Wouwe ziet deze vrieben / ik en dur-
ve die aen onze jonge Wouwe niet
toonen. Als dan zeyde d'oude Ver-
rederster / waerom niet / zy moet het
hoor eens weten / ik zal-ze haer wel
toonen : en ging zoo met den Hertog
tot Helena / haer toonende bes K-
ning's vrieben / die welke Helena ge-
lezen hebben / zeyde zy : Eylarg !
hoe mag dit komen / dat de klesde / die

my den Koning in zyn hertzeck be-
toonde / zoo verkeerd is / den Hertog
en Maria zyne Nigte / met meer
andere Wouwen / die daer by waeren /
dit hoorende / begonsten zeer te we-
nen : maer d'oude Verrederster ver-
zoofte hun alle met een geheynst hert.

Terwijl zy dus by Helena waeren /
kwaem daer den vreden vriez / die nog
scherper bekel bede als de twee be-
gaende. Dan ging de oude Koninginne
by Helena zitten / en zeyde : Dogter
zijt te vrede / zoo lang als ik leue en
zal u niet misschieten / al zoude ik
mijn leuen doot u waegen : hier doot
wierd Helena een weynig verlijd :
maer s' anderdags s' morgens kwam
daer nog eenen vriez / en naer den
noen eenen anderen / die van deze zaak
hoe langer hoe zwaerder bekel bede.
Daer ober den Hertog zeer bezocht
wierd / ende zeyde tot de oude Koni-
ginne : wat zullen wy doen met deze
zaak ? dit valsch wiff antwoorde : de
vrieben die mynen Zoon zendt zyn hoe
langer hoe stenger / oberzulck en
wille ik my daer mede niet vermoe-
gen / want ik zyne gramschap ontzie.

S' anderdags kwamen nog twee
Mannen elk met eenen vriez. Woort
nog andere / waer van den laetsten
den stengsten was. Als den negensten
vriez gekomen was / zoo is de oude
Koninginne nae Doubrze gereyft /
zeggende / dat zy het bekel van haeren
Zoon niet langer wederstaen wilsde.
Daer ober den Hertog zeer bezocht
was / want hy bezeyde indien hy het

bevel bez Kingdag niet en volbragt / dat hy ijs en goet verkiezen zoude; nochtan en wist hy niet hoe hy zyne Meesterse haer leven zoude konnen nemen. Alsdan zeyden de Raedgheben van den Hertog / Heer / het is beter dat een Vrouw sterft / aen gezien het den Koning zoo liefst / als dat gy en uwe Familie daerom sterben zoud: want indien den Koning tegen u vorlogde / gy en alle uwe Vrienden zoud haer hoor ten anderen gaen.

Helena word de Hand afgeslaegen, maer maer Maria van Gloucester, de Nigte van den Hertog, word voor haer verbrand.

Als de Heeren bit tot den Hertog gezeid hebben / zoo ging hy tot Helena met den laetsten Wils / die hy haer gesel hoorst met weenende oogen / en zeyde: ik twenschte wel dat ik noyt geboren en waer / zoo en zoude ik bit vzeed werk niet volbragen / het welk my den Koning beholen heeft. Dan zeyde Helena: is 't zoo mynen Wang wils / ik wille gein sterben: maer myne twee Kinderkens deken my dat zy sterben moeten / die noyt imant en misdeben. Ach! moete ik mynen Heer spreken hoor myne dood / ik zoude dan gekru sterben: maer eylaes! neen Vrouw / zeyde den Hertog / ik moet mynen Heer een Libteeken van u toonen als hy komt / op dat hy niet zegge / bat

ik eene andere gebood hebbe. Dan zeyde Helena: neemt hier myne Hand met de Kingen / die hy my gaf uyt groote liefde als hy my trouwde / bat hy nu geberst de groote vzeedheyt / die hy my nu betwezen heeft. Dan riep hy erne van zyne Knechten / die hy de Hand van Helena dede afflaen; maer de Gemeenten van Londen bit hernemende / wilden den Hertog dood slaen: want zy Helena zeer beminden om haere deugd. Bezonderlijk Maria

van Gloucester / de Nigte van den Hertog / die megede uytzinnig te worden / en zeyde: waer 't dat men haere Vrouw doodde / zy zoude haer zelven ook het leven nemen / en viel op haere knien voor den Hertog / en zeyde: Oom / doet my verbranden / en laet myne Vrouw de Koninginne leven. Dan zeyde hy / bit en mag niet zyn. Dan zeyde zy: Oom / gy zult twee Kinderen doen maeken van laken en ander dingen / die zal ik met my

bragen als gy my doet dooden / waer door ik myne Vrouw met haere Kinderkens berlossen zal. Het is beter dat ik alleen sterbe / als alle hier / zoo Oom / kiest daer van het beste. Helena bit in ormagt door Maria van Gloucester / en Maria riep met ludder stemme tot den Hertog / Oom / zeyde zy / leydt myne Vrouw waer zy by is van de dood / en doodt my; want ik hoor haer wille sterben. Nigte / zeyde den Hertog / aengezien gy hoor haer sterben wilt / zoo zal ik uwen raed doen / en hy liet haeren Erm afflaen / die hy zette in zyne Scharkamer by hem / en zy bonden de Hand van Helena aen een van de Kinderkens / en leyden haer op het water in een Bootjen met byn vzeeden en wat Wijn / en lieten haer byden. Alsdan wierd zyne Nigte verbrant / en men meende dat het Helena was.

Hoe Helena in eenen Bosch haere twee Kinderkens verloos.

Nu is Helena in dit Bootjen gezeten / en zy is zoo lang geboden / bat zy in Engeland kwam aen eenen Bosch / alwaer zy te Land ging met haere twee Kinderkens uyt het Schip het welk den drien dag wederkerde / hoor Londen / op de selbe plaetse daer Helena in het Schipken ging. Als Helena te Land gekomen was / begonst zy zeer beirlyk te klaegen / en zeyde: de aldergetrouwste Maegd / de Nigte van den Hertog van Gloucester

heeft my van de dood berloft / en de selbe hoor my gestorben / het welk my zeer bedroeft / want ik nu sterben moet door de Beesten / al mag ik de dood ontkomen / wie zal myne kleine

Kinderkens hoesteren? wie zal mynen nooddrust winnen? want ik maer eene Hand en hebbe om my selbe te geneiren. Daer naer bit Helena in slaep / alsdan kwam daer eenen Wolf en eenen Leeuw en namen de Kinderen / en bragen ze in den Bosch / alwaer zy lang bogten om de Kinderen / want elk wilde ze vzeede hebben. Dit zag eenen Cremyt / die in den Bosch woonde / en liep tot de Beesten / hun willende de Kinderen afnemen. Dan liep den Wolf weg / en liet het kind liggen: maer den Leeuw vzeeg het ander kind in zyn hol. Dan nam den Cremyt het een kind / en vzeeg het in zyne Kluis / en is van vgeaen daer den Leeuw woonde / alwaer hy wagte tot dat den Leeuw uytging om zynen nooddrust; als den Leeuw nu herre van

zjn hof was / zoo is den Eremit in het hof van den Leuw gegaen / daer hy het kind nog bondt / en brueg het ook in zyne kluyze by het ander / en noemde het Lion en het ander Arm / om dat'er eenen Arm aen hem gebonden was. Aldus heeft den Eremit deze kinderen opgeboerd zestien jaeren lang.

Hoe Helena nae Nantes in Bretagnien te Schepe ging met Kooplieden, die haer om Godswil in het Schip namen.

Als Helena ontwaakte / waeren haere kinderen weg / waerom zy zeer weende en klaegde. Ach armen /

waer zjn myne kinderken? eplaeg! waerom en hebben my de Weesten ook niet berietten / die myne kinderen herfonten hebben? want ik wete wel dat zy my hoor geenen mensch outnomen zjn. Dus heeft zy als verbaest staen zien / ende en zag van d'eene zyde niet

als wilbernissen / en aen d'andere zyde niet als water en wolken / en zag ten laetsten vele Schepen met Kooplieden / daer zy met lugder stemme na riep / hun biddende om Godswil / dat zy haer met hun boeren wilde. De Kooplieden hebben met haer medeliden gehad / en zjn aen het Land gekomen / en hebben haer ingenomen / haer bruegende waerom dat zy zoo bedroeft was. Aldan maekte zy hun kenbaer hoe zy haere twee kinderken verloren had : dus zy alle medeliden hebben / en zjn ten laetsten met het Schip gekomen te Nantes in Bretagnien / alwaer zy alsdan afscheyd van de Kooplieden / hunlieden zeer bedankende / en is zoo binnen de Stad hoor de huyzen gegaen / biddende om eene aelmoeffe ter eere Gods / en is ten laetsten gekomen hoor het huys van eene Vrouw / die de arme Vrouwliefden herbergde hoor de hest van het gene zy om Godswil haelden / ende Helena bleef by haer wonen zes jaeren lang / maer alsdan hertzok zy van daer : want die van Bretagnien alle Ongeleubige waeren. In dien zelven tyd was ook op de reyze den Koning Antonius met groote Pentzagten / om te zoeken zyne Dochter Helena / en is zoo lang te Schepe gereyft dat hy ten laetsten kwam tot Slups in Vlaenderen / alwaer Helena ook verstaen kwam. Aldan ging den Koning Antonius te lande / en kwam in het Klooster / alwaer hy nae Helena bruegde. De Abdisse zegde : hoe dat zy daer een

wepnig tyd geweest had / en hoe / ende waerom zy hertzokken was / zoo dat zy van haer niet en wisten : waer oer den Koning zeer bedroeft was / en zwoer / dat hy nimmermeer rusten zoude / 't en zy hy Helena gevonden had / en ging van daer wederom te schepe.

Den Koning Hendrik te lande komende, verneemt de dood van Helena.

Den Koning Hendrik van Engeland zjn doornemen in Italiën hertzagt hebben / is gekomen tot Bologna / en zocht eenen Wode tot den Hertog van Gloucester / hem zeggende / dat den Koning kwam / en dat hy hem zeer geboort tot Helena / die hy lief had boven alle dingen ter wereld. Aldan zegde den Hertog / indien hy haer zoo zeer bemint / waerom heeft hy my haer doen verbranden met haere twee kinderken? Aldan zegde den Wode? Heer / heit gy die schoonste / edelste / goedertierendste Vrouwe verbrant / zoo blugt weg eer den Koning komt : want hy al het goet der wereld zoo zeer niet en bemint als Helena. Den Hertog die hoorende / verstant wel / dat Helena verbrant was / en begonst zeer te weenen. Harts daer naer kwam den Koning te Lande / alwaer hem den Hertog zeer hertelick ontving / en hy bruegde hoe het met Helena was / en met Maria zyne Afgte.

Aldan antwoorde den Hertog :

zeer wel. Van zegde den Koning : gelost moet Godt zjn / dat hy my zoo lang heeft gespaerd / dat ik haer nog zien en spreken zal. Daer naer kwam de oude Koningin / en verwelkomde haeren Zoon met zeer groot misbaer / het welk den Koning zeer verwonderde / en zegde : Maeder en weest niet bedroeft / want wy alle zjn gezond wedergekeerd. De Maeder zegde : ach Zoon! ik hebbe reden om bedroeft te zjn! want den Maordenaar van Gloucester heeft verbrant de liefste / die ik ter wereld hadde / dat is Helena met haere twee Zoonen. Daar deze woorden wierd den Koning uytzinnig / en riep dat men den Hertog zoude vanden : waerom den Hertog verbaert was / en zegde : Heer Koning / het gene ik gedaen hebbe / heit gy my zelf geboden te doen. Van zegde den Koning : gy liegt verbaerd / want gy schreef my / dat zy gelogen was van twee Honden / het welk valscheffich gelogen was / want het schoone Zoonen waeren. Als den Hertog van twee Honden hoorde / zoo verstant hy wel dat het verbaerd geweest hadden / en meende zig te ontschuldigen by den Koning : maer de oude valsche verbaerdster sprak tot haeren Zoon / en zegde : indien gy Helena zoo lief had als gy zegt / gy zoude wel verstant bruecke nemen oer hem / die haer verbrant heeft met haere kinderken. Aldan wierd den Koning nog meer toornig / en hy greep zjn Zwerd / en sloeg nae den Hertog / bruegende hoe

hy Helena had durben herbzanden? Den Hertog antwoorde / dat hy het hem bevolen had door negen Wzieben / die negen berfcheyde Woden tot hem bzagten / bezegeld met des Konings boornaemsten Zegel / het welk hy begeit de aenftand by voor het recht te toonen. Alsdan zegde den Koning / kont gy dit voor het recht toonen / zoo hergebe ik u de misdaet. Alsdan ging den Koning met de Heeren nae het Paleys / alwaer de oude Herraeberster ook kwam / bzaegende haeren Zoon / waerom hy niet en doode den genen / die zyne kinderen had herbzand. Winnen dezen tyd kwam daer eenen bzen den Wode tot den Koning Hendrik / en zegde / Heer / den Koning Antonius van Konstantinopelen is daer / en berzoekt om in uwe Stad te mogen logeren. Terftond reed hem den Koning tegen met alle zyne Heeren / en bzaegde hem wie hy was / en wat hy zegt. Den Koning Antonius zegde : ik zoeke de fchone Helena myne Dogter. Van zegde den Koning Hendrik : ik ken ook hebzoef om eene Helena / die den Hertog van Gloucester herbzand heeft met haere twee Zoonen / het welk hy behoopen zal eer lang. Als den Koning Antonius dit hoorde / beranderde zyn bloed / en hy bzaegde hem wat Wzoutwe dat zy was / en han wat Land. Daer op antwoorde den Koning Hendrik / dat hy hrt niet en wist : maer hy herhaelde hem hoe hy haer gehonden had by eene Fonteyne en hoe zy hem gezeyd had / dat zy uyt haer Land

geblugt was / om dat haeren Daber haer wilde tzuwen / en hoe hy haer tzuwde tegen den bank van zyne Maeder / en haer maekte Koninginne van Engeland. Den Koning Antonius dit hoorende / riep met lugber stemme : ach myne liebe Dogter Helena! zyt gy dood? dit zal my het leven kosten. Door deze woorden wierb den Koning Hendrik zoo hebzoef / dat men nauwelijks wist wie men eerst tzoosten zoude. Alsdan zyn zy nae Londen gereben met gzoote bzaefhepb.

Hoe den Koning raed hield, alwaer zig den Hertog verontschuldigde.

Als deze Koningen binnen Londen waeren / zoo is daer raed gehouden met de Heeren ; alwaer den Hertog van Gloucester bede te hoorschijn komen de negen Woden / elk met zynen Wzief in de hand / die zy gebzagt hadden / want hy had hun alle te faemen gebangen gezet / het welk eene gzoote wiffshygd was. Alsdan bede den Hertog den Koning alle de Wziefen lezen / elk in het bezand / en toonde hem zynen Zegel / het welk den Koning zeer verwonderde / en bede elk in het bezand zwoeren / den eenen voort / en den anderen naer / han waer zy de Wziefen gebzagt hadden / en wie hun de zelve gegeven had. Den Wode van Napels zwoer / dat hem den Patziarch zynen Wzief gegeven had. Alsdan zegde den Koning Hendrik met

fellen moet / dat hem den Patziarch herraeden had / zwoerende dat hy het op hem bzeken zoude. Alsdan bede men de acht andere Woden zwoeren / waer van zeven balfchelijch zwoeren / maer den achtsten zegde : Heer Koning / ik en wete niet wat men my doen zal / ofte hangen / ofte bzanben : maer om myne ziele te berlossen / zoo wille ik u de waerhepb zeggen.

De oude Koninginne hoorende / dat dezen Wode de waerhepb wilde zeggen / is geloopt tot den Koning haeren Zoon / zeggende : Zoon / ik verwonderde my zeer / dat gy zoo lang wagt han recht te doen ober den Hertog / die Helena heeft doen herbzanden. Den Hertog dit hoorende / ging by den Koning / en zegde : Heer Koning / als gy uyt het Land reysde / han stelde gy alle uwe Landen ober myne magt die ik nog in handen hebbe / want gy de zelve nog niet obergenomen hebt. Diefholgens lae ik myne hand aen het Land den / en zal haer gebangen houden / tot dat ik wete / wie deze berraederge gedaen herft. Alsdan wierb de Koninginne gebangen / en in eene kamer gefloten. Van zwoer den Wode dat hem de oude Koninginne den Wzief gegeven had / en dat hy den zelven uyt Woubzef gebzagt had / niet wetende dat 'er enige berraederge in gefloten was / en daerom begeirde den Koning Antonius / dat den Wode als ook den Wode van Napels / by zouden

zyn van de doot / om dat zy de waerhepb gezeyd hebben / maer dat men alle de andere eene kwaede doot zoude doen sterben / het welk hem ook toegestaen wierb. Alsdan begeirde den Koning Antonius van den Koning Hendrik / dat hy tegen de oude Koninginne magt fpreken / het welk hem den Koning Hendrik toeliet / en bede hem by haer leyden door den Hertog van Gloucester. Den Koning Antonius zegde tot haer : Wret Wzoutwe / dat ik tot myn Land reysen wille / en indien het u liefst / ik zal u met my voeren / ende u maeken Koninginne / want ik u beminne Woden alle Wzoutwen / daerom bidde ik u / dat gy my zegt of gy met my wilt reysen ofte niet. De oude Koninginne dit hoorende / zegde / Heer Koning / liefst het u my te tzuwen / ik berlobe u / ik zal mynen Zoon eer hier maenden hemmelijk doen sterben / en zal u maeken Koning van Engeland. Door deze woorden berfchikte den Koning zeer ; maer hy hieldt zig af of hy byde geweest had / en als zy met malkanberen langen tyd hadden gefproken / zoo bzaegde zy den Koning Antonius / of hy haer zynen King wilde neben hoor den genen / die zy hadde / het welk den Koning terftond bede / en zy gaf hem haeren King weder met de Worze. Daer naer wierb zy peyzenbe op den Zegel / die daer in was / en bade den Koning Antonius / dat hy haer de Worze wilde webergeben / het welk hy niet doen en wilde / maer hy liep uyt

de Kamer met de Worze / en sloot haer in de zelve kamer / daer naer bede hy de Worze open / waer in hy bondt den valschen Zegel / die zy had laeten maken / en alsdan ging den Koning Antonius tot den Koning Hendrik en liet hem den Zegel zien / die hy in de Worze van zyne Moeder gebonden had / waer oer hy zig zeer verwonderde / en hzaegde den Hertog waer den Zegel van Helena was / den Hertog zegde : Ik hebbe haeren Zegel. Hoe kan dit zyn / zegde den Koning / ik en bede maer by Zegels merken als ik van hier weg reysde / en nu binde ik 'er hier. Waerschyndeljk / zegde den Koning Antonius / den Zegel van uwe Moeder moet valsch zyn / die ik in haere Worze gebonden hebbe / daerom laet haer hier komen / en doet haer hzaegen hoe zy aen den Zegel gekomen is / het welk zoo gebaen wterch. Als zy hoor den Koning kwam / bede den Koning Hendrik de valsche Woden haeren en zegde tot zyne Moeder / dat zy haer bereyd zoud maeken om te sterben / want men haer met de valsche Woden verbanden zoudde. Als de oude Koninginne hoorde dat zy sterben moest / zoo bekende zy alles in het openbaer in de tegenwoordigheyt van alle de Heeren / en zegde : dat zy den Zegel doen naermaeken / en den Goutsmid vermoord had / dat zy de acht Wieden heeft laeten schryven door haeren Secretaris / en dieu ook vermoord had / en alle de herreaederye die zy gebaen had. Daer

naer wierd zy verwezen en verband aen eenen staek / met alle de valsche Woden. Naer dat de oude Koninginne verband was / is den Hertog van Glocester tot de twee Koningen gegaen / en zegde hoe dat Helena met haere twee kinderen nog in het leven waeren / maer hy en wist niet waer / want hy haer alleen in een Bootjen in de Zee bede blieden / en hoe Maria zyne Nigte door haer verband was / om haer te verlossen van de dood. Als deze twee Koningen dit hoorde / zoo zwoeren zy nimmermeer van malkanderen te scheyden / 't en zy dat zy Helena hadden gebonden. Den Koning Hendrik liet de bestieringe van het Land aen den Hertog / en is met den Koning Antonius weg gegaen.

Hoe de Kinderen van Helena scheyden van den Eremyt, en kwamen in Beyeren.

O eenen tijt / als deze twee kinderen zestien jaeren hy den Eremyt gewoond hadden / ging hy met hun wandelen in den Bosch / en zegde kinderen daer is de plaetse / daer ik u eerst-mael bondt / en u de besten ontnam / en verlosste van de dood. Alsdan zegden de kinderen / van zyt wy onzen Vader niet ? neen ik in der waerheyt / zegde den Eremyt : het is geleden zestien jaeren / dat ik u hier de Besten ontnam / en ik hebbe u van dien tijt opgehoed als myne kinderen. Alsdan zegden de kinderen : mit

wy onzen Vader niet en zyt / zoo willen wy gaen van land tot land / tot dat wy onzen Vader gebonden hebben / en zyn zoo van den Eremyt gescheyden / waerom den Eremyt zeer bedroeft was / en als zy een wepnig in den Bosch gegaen hadden / kwamen zy aen den oer van de Zee / alwaer zy aen een Schip kwamen / en den Schipper hzaegde hun wie zy waeren ? Zy antwoordden / wy en weten niet van waer wy zyn / nogte wie onzen Vader ofte Moeder is / maer wy hebben zestien jaeren lang in den Bosch gewoond by eenen Eremyt / genaemt Felix. Den Schipper kleebbe deze twee Jongelingen zeer wel en gaf hun lieben tricgeld / om hoort te kunnen reysen / en alsdan namen zy afscheyd van den Schipper / hem zeer bedankende voor de groote deuyt / die hy hun lieben gebaen had / en zyn zoo gekomen in Duytland te Waubierg / alwaer eene Hertoginne woonde / de welke sterk belegerd was door den Hertog van Glocester ; zy kwamen by de Hertoginne / die hun terstont begunstigde ; en zy bede hun lieben spyze hzegen / en Lion at zoo heel / dat het hun alle verwonderde / te weten / alle vleesch / geheele Kappoenen / maer Arm / en at niet anders als hzoog Bzoog en Wortelen / die hy met zig gebragt had / waerom de Hertoginne Arm hzaegde waer hy dat hy leefde ? Hy antwoorde : ik en hebbe in zestien jaeren niet geken als Bzoog en

Wortelen / hy eenen Eremyt / die ny opgehoed heeft. Alsdan vertelden zy alle hunne voorhallen / het welk de Hertoginne zeer verwonderde en hielde hun by haer. Het gebeurde dat de Stad belegerd wierd door de Wyanden / en alsdan leeden de arme Lieben groot gebed : maer Lion dit merkende / gaf hun de spyze zonder dat het de Hertoginne wist. Zoo gebeurde het op eenen tijt dat de Hertoginne vele Heeren genood had / en Lion gaf alle de spyze aen den armen voor het eten. Eenen van de Wabelingen dit ziende / die het kensde / kwam tot de Hertoginne / en zegde / dat alle de spyze aen den Armen gegeven was / om haer onere aen te doen / en dat de Stad in gebrek van Lebens Middelen zoudde komen / alsdan wierd de Hertoginne zeer gram en bede hun heyde uyt de Stad bannen. Als zy weg waeren / zoo kwam daer eenen van de Koks geloopt / en zegde : Arbzouwe / alle de Potten en Speten zyn bol : waerom zy bedroeft was / dat zy hun had laeten bannen. Zy kwamen hoor de Stad in het Leger by den Hertog van Glocester / die hun hzaegde van waer zy kwamen. Alsdan antwoordden zy : wy zyn uyt de Stad gebannen / om dat wy arme Lieben heel gegeven hebben. Alsdan hzaegde den Hertog den eenen Jongeling / wat hy in het Kofferken had / het welk aen zynen Hals hing. Hy gaf hem voor antwoorde / dat het eenen Erm was / en dat hy niet wist / hoe hy daer

aen gekomen was. Alsdan wierd den Hertog peyzende op de schoone Helena / die hy haeren Erm had doen affsaen. Den Hertog hadt de Jongelingen / dat zy hy hem wilden blyben / het welk zy deden : en den Orde swierd gemaekt tusschen den Hertog en de Hertoginne / zoo dat haer den Hertog trouwde / en oerde haer met zig in Engeland. Naer dat de Hertoginne eenigen tyd in Engeland geweest had / zoo verliesde zy op den Jongeling Lion / en dehe hem op eenen zekeren tyd in haere Kamer komen / alwaer zy hem zegde / dat zy hem meer beminde als eenigen Man ter wereld. Lion hielt zig als of hy haer noch lief had. Maer hy en zynen Woeder namen heimelick affscheyd van den Hertog / en hertzoeken hy nagte uyt Londen nae Boloniën / het welk beleyd was door den Graeve van Vlaenderen. Als zy na binnen Boloniën kwamen / gingen zy tot den Kapiteyn / en badden hem / om Parnas en Peiden / het welk hun den Kapiteyn gein toestont / en bedreuen zulke bzoemighed / dat Lion den Graeve van Vlaenderen versloeg / en zy verlostten de Stad / waer oer den Kapiteyn hunsieden zeer bedankte / en hadt hun / dat zy in de Stad wilden blyben / maer zy ontwoerden neen / want zy hunnen Vader moesten gaen zoeken.

Alsdan gaf hun den Kapiteyn eene groote somme geld / waer oer zy

hem bedankten / en gingen van daer te Schepe / en zijn gekomen in Normandiën / alwaer zy a: hun geld den Armen uytdeyden / zoo dat niemand van hun siepe nogte kuyg / nogte munte verschiet.

Hoe deze twee Kinderen van Helena tot Tours kwamen, alwaer zy Christenen gedoopt wierden.

Kortz hier naer kwamen zy in de Stad van Courç / alwaer zy van gingen in het Hof van den Bisschop / en badden / dat men hunnen Chzistenen doopen wilde. Alsdan bzaegde den Bisschop / van waer zy waeren. Daer naer vertelden zy alle hunne abanturen / en zy wierden gedoopt / en Arm wierd genaemt Biztius / en Lion Martijn / en den Bisschop van Courç hieldt hun by zig / en maekte Martijn zynen Wotker / en Biztius zynen Wker. Martijn gaf den Armen om Gotswil. Als Helena ontzent zestien jaeren te Mantz in Bretagniën gewoond had in groote armoede / lebende by de Almossen / zoo reysde zy nae Courç / alwaer zy alle dagen aen haeren Zoon Lion om Gotswil hadt / waer zy en kenden malkanderen niet : maer ten laetsten als hy haer zag veranderde zyn kneed / en het gene van zynen Woeder / het welk hem zeer verwonderde.

Hoe den Koning Hendrik en den Koning Antonius te Tours kwamen, alwaer den Koning Hendrik zyne twee Zoonen vond.

Naer heel stybens het welk deze twee Koningen gehad hadden / zoo kwamen zy te Courç / Helena alom zoekende / en als zy door Courç kwamen / zonden zy Waden aen den Bisschop of zy daer binnen mogten komen / het welk den Bisschop hun gein toestont / in zulker voegen / dat zy de Mannen van Wapenen daer buyten zonden laeten in hunne Tenten / en hy zoude hun aldaer Lebensmiddelen bezorgen. Alsdan stont den Bisschop op met zyne Peeren en reedt te Koningen te gemoet buyten de Stad / alwaer zy malkanderen groote bzienschap deden. Zy hadden eene lange samentzake / zoo dat den Koning Hendrik ten laetsten vertelde zyne abanturen / en hoe hy zyne Vrouw en Kinderen zocht. Dewyl zy deze rebenen syzaken / zag den Koning Hendrik deze twee Jongelingen hoor den Bisschop ryden / en hy bzaegde van waer die waeren ? Alsdan zegde den Bisschop / uyt herre Landen. En hy zegde hoe hy hun zelf Chzistenen gemaekt en gedoopt had. Alsdan zijn alle de Peeren gekomen in het Hof van den Bisschop / alwaer vele arme Lieben stonden / om de Almossen te hebben van de Pe-

ren / onder de welke Helena ook zeer bedroeft stont / als zy haeren Vader en haeren Man zag / maer haere Kinderen en kende zy niet / zegde zy in haer zelden / eylars ik mag wel ten uitersten bedroeft zyn / als ik aenzie deze twee Koningen / die my zoeken te doen dooden / alhoewel ik dit nogt berbiende. En zy is weg gegaan / denkenbe / dat men haer zoude kennen. Als de Peeren vygestaen waeren / zoo is Martijn in de kerken gegaan / en heeft alle de syzzen met hem genomen / en heeft die aen den Armen uytgedeyd om Gotswil. Het welk sommige van het Hof verwonderde / en kwamen tot den Bisschop / en zegden : o Heer ! gy zult bezien dag beschaemt zyn / by toedoen van Martijn uwen Hofmeester / want hy alle de syzzen de Kabaerden gegeven heeft op de stacte / die gy voor uwen Persoon en deze Peeren hebt doen beregden. Alsdan riep den Bisschop Martijn / en bzaegde / of men den Armen van het beste geuen moest / eer men de Peeren daer van gebiend had ? Ja Heer / antwoorde Martijn / men behoort onzen Gode te dienen hoor wand anders / en als gy ofte eenen anderen daer van het beste hoor u genomen hebt / zoo en behoort men dit den Armen niet te geuen / daerom is 't Gode aeuigenaemer / dat men hun eerst geeft eer iemand zyne belieste daer van genomen heeft.

Martijn alsdu staende by den Bisschop / kwam daer eenen van de Koks

gehoopen / en zegde : Heer / dat de Princen zitten als het u belieft / want de Keuken is zoo vol alderley spijzen / dat men nauwelijks weet waer mede slijpen. Den Bisschop dit hoorende / wierd nog meer verwonderd en zegde : Martijn / gy dient my / maer het behoort dat ik u dienbe. Daer naer geboodt den Bisschop in zyn Hof / dat men Martijn zoude laeten doen het gene hy wilde. De Heeren zyn alle ter tafel gezeten / en waeren zeer wel gebiend door Martijn en Biztius / den welken den Koning Hendrik alstyd met scherpe wogen aenzag / en hy wierd ten laetsten ziende het Kofferken / het welk Biztius aen zynen hals droeg. Alsdan vroeg den Koning wat hy in dit Kofferken had? Dan antwoordde Biztius : 't en is u niet noedig dit te weten : daerom bekommert u niet. Alsdan hadt den Koning Hendrik / en den Bisschop mede / en andere Heeren / dat hy het den Koning wilde laeten zien / het welk hy bede / maer hy moest hem beloven dit weder te geuen / het welk hem den Koning belofte. Alsdan nam Biztius de hand uyt het Kofferken / en liet die den Koning zien / die verstonde de Kingen kenbe / en riep met luyder stemme / ach ! dit is de Hand van myn uytverhoorene Lief en Zwolue Helena / en van uwe Dogter / Heer Koning Antonius. Alsdan liep den Koning Hendrik tot de Jongelingen / en

gzeep hun zeer minnelijk in beyde zyne armen / roepende met luyder stemme : wel gekomen moet gylieben zyn / myne liebe Zoonen alle beyde.

Zoo haest Martijn en Biztius dit hoorden / waeren zy verblijd / om dat zy hunnen Vader gebonden hadden : maer zy waeren zeer bedroeft / om dat zy niet en wisten waer hunne Moeder was. Den Koning Antonius was ook blyde / om dat hy de Kinderen van zyne Dogter zag : maer zeer bedroeft / om dat men haer niet vinden konde. Maer dat de Maectijft gelyndigd was / hadt Biztius zynen Vader / dat hy hem zeggen wilde hoe hy aen die Hand gekomen was / en wiens Hand dat het was. Alsdan zegde den Koning Hendrik / dat het de Hand van zyne Moeder was / en berelste hun al het gene dat 'er geschiedt was / waer ober Biztius bedroeft was / en wilde zig beken op den Hertog van Glocester / waer op zy hem alle zegden / dat hy daer geene schuld in en had / waer mede hy te beuen moest zyn. Den Koning Hendrik zondt hem nae Engeland / en gaf hem eenen Brief voor den Hertog van Glocester / daer hy boegende by zibere Zegele / die hy den Hertog zoude geuen / om daer van te doen maeken een Kruys om Gode daer mede te eeren in de Kerken. Den eenen was den Zegel van den Koning / den tweeden dien van Helena / den derden den verhaelchten Zegel. Als den Bisschop

hoorde / dat deze Jongelingen van hem zouden schiepen / zegde hy tot de Koningen / myne Heeren / gy wilt na het heilig Land reizen / dit waer zwaer boor deze Jongeligen / dus laet hun by my : het welk de Koningen den Bisschop geirn toestanden / waerom hy blyde was. Daer naer namen alle de Heeren afscheyd van den Bisschop / en zy bedankten hem zeer. Als al het Volk weg was / zoo nam Biztius oorlof van den Bisschop en van zynen Moeder / en is nae Engeland gereyst : Maer Biztius gaf den Bisschop de Hand van zyne Moeder te beuaeren. Als Biztius nu gekomen was in Engeland / zoo kwam hy ten laetsten in het Paleys / alwaer hy den Hertog van Glocester bondt / aen wie hy den Brief gaf / die hem zynen Vader geueen had. Als den Hertog den Brief gelezen had / riep hy met luyder stemme : myne Heeren / ziet hier den Zoon van uwen geregtigen Heer Koning Hendrik. Dan gzeep hy hem in zyne armen / en hadt om bergiffnisse van het gene hy hem en zyne Moeder gedaen had / het welk hem Biztius zeer minnelijk bergaf / en gaf hem alsdan de Zegele / die hem zynen Vader had geueen / en zegde hem / dat hy daer van een Kruys zoude doen maeken. Verstonde bede hy renen Goudsmit haelen / waer den Zegel / die de Moeder des Koningz hadde doen namaken / en wilde niet smilten / waer ober zy hun gzoote-

lyk verwonderden / en maekten ten laetsten het Kruys van twee Zegele. Als Biztius nu eenigen tyd in Engeland geweest had / wilde den Hertog van Glocester hem by zig houden ; maer Biztius en wilde het niet doen : want hy wilde wederom nae Courz by zynen Moeder gaen / waer den Hertog met hem nae toe reysde / om zynen Moeder te zien / en albaer liet hem Biztius zien de Hand van zyne Moeder / de welke den Hertog wel kenbe / want zy nog zoo versich was / als of zy maer eerst afgeslaegen had geweest. Als den Hertog van Glocester renen tyd tot Courz had geweest / nam hy ten laetsten afscheyd van den Bisschop en van de twee Moederz / en is wederom gekomen in Engeland / zonder eenigen hoorbal weerdig om te beschryuen.

Hoe Helena van Tours nae Napels reysde.

Als de schoone Helena eenen langen tyd te Courz gewoont had / zoo hoorde zy zeggen / hoe dat den Koning Antonius haeren Vader / en den Koning van Engeland haeren Man / door de Turken verstaegen waeren / ende dat hunne lichaemen te Napels waeren gebragt. Alsdan reysde zy terstond nae Napels / maer als zy in Lombardien kwam / wierd zy zick / zoo dat zy geuen is binnen de Stad van Gasserz in het Gasthuys /

waer in Chriftene Vrouwen en Jong-
vrouwen woonben : en als Helena
eenigen tijt in het Gasthuys geweest
had / zoo wierd zy volcomentlijk ge-
zond door de gratie Gods / en door
de groote zorge / die de Oerften van
het Gasthuys voor haer hadden /
want zy dikwils aen malhanderen
bertelden de ongelukken / die hun
overkomen waeren.

Helena is daer naer hemelstijft uyt
Gzaffers gegaen / zonder dat het de
Moeder wist / en alsdan is zy nae
Napels gegaen door het Paleys van
den Patziarch / alwaer den Patziarch
kwam wandelen. Als Helena den Pa-
ziarch haeren Om zag / viel zy op
haere knien / en hadt om eene aelmoesse.
Den Patziarch ziende / dat zy maer
rene Hand en had / wierd op Helena
benkende / en riep haer tot hem / en hy
hzaegde haer van waer zy was / en
hoe zy haere eene Hand verloren hadt
Heer / zeyde zy / ik ben van Courg
in Couraine / en hebbe myne Hand
verloren onder de Roovers / die my
wilben verkrachten / en om dat ik dit
niet wilde toelaeten / zoo sloegen zy
nae my / om my te dooden / en sloe-
gen myne Hand af / alzo zy ziet /
alsdan riep ik met eene luyde stem-
me / zoo dat my de Landg. lieben ter
hulpe kwamen / en verlostten my van
de doot. Daer naer hzaegde haer den
Patziarch / of zy nogt en had hooren
spzeken van eene Vrouw / genaemt
Helena van Constantinopelen / die

welke ook maer rene hand en hadt
Zy antwoordde : Ja ik Heer / zy
heeft te Courg tien jaeren gewoont
in het huys van myne Moeder / waer
zy bertzok van daer / om dat haeren
Man en Vader haer zогten / ten
eynde haer te verbranden / het welk
zy nogt verbiend en had / zoo zy my
zeyde. Alsdan zeyde den Patziarch :
Dogter / ter liefde van myne Aigte
daer ik u naer hzaege / zoo zal ik u
in mijn Paleys onderhouden zoo lang
als gy leeft. Heer / zeyde Helena / ik
en begeire anders niet van u / als dat
ik onder de tzappen van uw Paleys
mag woonen / ende eten de stukken
van het brood / die van uwe tafel ober-
schieten.

Dogter / zeyde den Patziarch / het
gene gy begeirt / zal u geschieden. He-
lena nam een wegnig stroom / en hzoeg
het onder de tzappen van het Paleys.
En Celkens als den Patziarch op en
afging / bleef hy by haer zitten spze-
ken / want hem docht / dat zy een
goed en godbzugtig schepsel was :
maer ylaeg ! had hy haer gekent / hy
had haer meer eere en vzienschap
betwezen.

Hoe Martyn te Tours van de trappen
viel.

Maertijn / die een van de Kinderen
van Helena was / was eenen
godbzugtigen Jongeling / zoo dat hy
des nachts met den Bisschop te Maer-

tenen ging. Het gebruce op eenen
tijt als Maertijn met haeste de tzap-
pen zoude afgaen / zoo had den
vrand / die alle deucht berijdt / erweten
gelegh op de tzappen / en als Mar-
tijn wilde afgaen / viel van boven
neer / zoo dat hy langen tijt lag
zonder spzeken / en als hy tot zig zel-
ven gekomen was / zeyde hy : o Heer
Aisus ! ik danke u / dat gy my tegen-
spoed verleend hebt in uwen dienst :
en hy is ten laetsten wederom de tzap-
pen opgegaen naer zyne Kamer / en
ging weder te bedde liggen / en zeyde :
o Heer / ik danke u / dat gy my wat
tegenspoed toezent / want het is eene
kleynne pyne / ten opzichte van de py-
ne die gy voor my geleden hebt. Dus
naer dat hy eenen tijt ziek geweest
had / is hy wederom genezen.

Hoe den Koning Antonius en den Koning
Hendrik binnen Napels kwamen.

Als deze Koningen eenen langen
tijt Helena gezogt / en gebueren-
de vele jaeren verseynde oorlogen
gehad hadden / en menigbuldige Ste-
den Christen gemaakt / schreef den Pa-
ziarch aen de Koningen / hoe hy eene
Vrouw in zyn Hof had / die langen
tijt by Helena gewoont had. Zoo
haest de Koningen dit hoorden / waer-
en zy grootelijks berijdt / en hzaeken
hun Weget op / en gingen te Sehepe
om nae Napels te komen. Deze Ko-

ningen hebben groot berfangen om
die Vrouw te zien / van de welke den
Patziarch geschreven had. Maer zoo
haest Helena vernomen had / dat haer-
en Man en haeren Vader binuen
Napels kwamen / zoo bertzok zy van
daer weder nae Gzaffers / alwaer zy
bleef woonen by de Moeder Plaisan-
te tot dat Gzaffers belegh wierd / en
alsdan tzok zy nae Courg / maer eer
zy uyt Napels ging / schreef zy eenen
Brief albus : Ik Helena / die zeden
jaeren gewoont hebbe onder de tzap-
pen van den Patziarch mynen Om /
gebede my zeer tot Antonius / Ko-
ning van Constantinopelen / mynen
Vader / en tot den Koning Hendrik
van Engeland / mynen Man / die my
alom zoeken / om my te doen sterken /
alhoewel ik dit nogt en verbiende
tegen hun / maer gy zult my lang
zoeken eer gy my binden zult. Alsdan
sloot zy den Brief toe / en legde den
zelven onder eenen steen in haer huys-
ken onder de tzappen / en zy ging van
daer.

Als nu die Koningen binnen Na-
pels gekomen waeren / zoo leyde hun
den Patziarch by de tzappen daer He-
lena plagt te woonen / maer zy en
vonden haer niet / het welk den Pa-
ziarch ten uitersten verwonderde /
en hy bede eenen van de knechten
onder de tzappen gaen / om te zien of
zy by gebal in eenen hoek had zitten
slaepzen / en hy stootte den steen uyt
den weg waer den Brief onder lag /

den welken hy aen den Patziarch gaf/ maer hy en konde den Bzief niet openen/ alſdan gaf hy dien aen den Koning Antoniuſ/ den welken hem ook niet konde openen/ en gaf den Bzief voort aen den Koning Penbzik van Engeland/ die hem opende/ en laſ den zelven voor hun alle. Als nu den Patziarch hoorde/ dat zyne Nigte Helena zehen jaeren albaer had gewoond/ zonder haer kenbaer te maeken/ zoo waſ hy zeer bedroeft/ en alle de Heeren met hem.

Hoe Helena te Tours gezien wierd.

Den Koningen affchept nemende dan den Patziarch/ zyn weder nae Byzantijſk gekeerd/ en als zy eenigen tijt binnen Courſ geweest hadden/ zoo gebeurde het/ dat Helena om water ging met eenen ketel/ en waſchte eenen boek eer zy water ſcheyte. Als dan waſ haer eenen van de Dienaerſ van den Koning Penbzik/ die met zyn Peirb nae het water reedt/ en zag deze Vrouw aen het water gaen/ en bemerkte dat zy maer eene hand en had/ en twiſfelde of het Helena waſ: want hy met den Koning Penbzik woonde eer zy Koninginne waſ/ en zegde: Vrouw/ Godt gebeu den goeden dag/ zegt my waer dat gy woont: want my dunkt dat ik u op andere tyden verre van hier gezien hebbe. Helena dit hoorende/ ging terſtond weg zonder iet te antwoorden

en kerde haer om. Den Dienaer dit ziende/ bemerkte in wat ſtaete zy ging/ maer hy en konde niet volgen/ want hy aen de andere zyde van het water waſ/ en het zelve waſ te diep/ om ober te ryden. Den Dienaer reedt terſtond tot den Koning Penbzik/ hem zeggende/ dat hy Helena gezien had. Waerom den Koning zeer blyde waſ/ en hy bekoſte den Dienaer honderd mark goud/ indien hy haer vinden konde.

Hoe eenen Bode aen den Eremyt Felix verklaerde, dat de twee Kinderen, die hy opgevoed had, te Tours waeren.

Den Koning zeer blyde zynde/ dat hy zyne Kinderen gevonden had/ en tydingen bekomen hebbende van zyne Puyſbzouwe Helena/ heeft eenen Bode gezonden om deze blyde tydinge te bekonbigen in Engeland aen den Hertog van Gloceſter en andere die in groote droefheyt waeren. Maer den Bode van den regten weg gebold zynde/ is gekomen in den Woſch daer den Eremyt Felix woonde/ en hem onberwagt gezien hebbende/ is tot hem gegaen/ om nae den weg te vzaegen/ en alſdan beghaelde hy hem waerom hy nae Engeland reyde/ en hoe den Koning zyne twee Zoonen gevonden had/ die te Courſ waeren/ van welke den eenen waſ genaemt Lion/ en den an-

deren Arm/ en hoe de twee Zoonen zeyden/ dat zy in den Woſch opgeboed hadden geweest door eenen Eremyt/ genaemt Felix. Den Eremyt dit hoorende/ is zeer blyde geweest om deze tydinge/ en den Bode den regten weg gewezen hebbende/ is terſtond met groote aeiſtigheyt nae Courſ gekomen/ en als hy binnen de ſtab waſ/ ging nae het Paleyſ van den Biſſchop/ alwaer hy de tzappen opging/ om in de Zael te gaen: het welk den Poortier ziende/ vzaegde hem waer hy wilde gaen. Als dan zegde den Eremyt: ik wille gaen by de Heeren in de Zael. Van zegde den Poortier: Daer zyt gy recht toe gerierd en geſchikt. Hy nam eenen ſtok en floeg daer mede den Eremyt op zyn hooft/ waer door hy zeer bloede/ en waſ bynae van de tzappen gevallen/ zoo dat den Eremyt den eenen hoet hoor den anderen niet zeten konde/ ende bleef op de tzappen zitten/ en hieldt zyn hooft in zyne handen door de obergroote pyne.

Alle de Jongens en de Dienaerſ bergaderden by den Eremyt/ want hy zeer brembelijk om aenzien waſ/ en waſ met Graſ en Looberen bekleed. Als dan kwam Martijn de tzappen op/ om in de Zael te gaen/ en zag de bergaderinge die daer waſ/ en ging ook by om te zien wat'er wezen mogt: alſdan wierd hy den Eremyt kennenbe/ die hy daer zeer bebloed zag zitten en zey hem in zyne ermen/ en omhelſde hem/ en zegde/

Weest wel gekomen mynen beminden Dader. Den Eremyt aenzag den Jongeling weder/ en hy wierd hem kennende/ en zegde: hoe is het met u/ mynen uytberhoren Zoon Lion? en hoe is het met uwen Broeder Arm? Als dan antwoorde/ Martijn/ en zegde: liehen Dader/ wy zyn gedoopt/ en mynen naem is Martijn en mynen Broeder is genaemt Biztiug. Als dan nam Martijn den Eremyt by den Erm/ en legde hem de tzappen op/ en den Poortier die den Eremyt geſlaegen had kwam hem te gemoet/ en Martijn zig vzekende van den Eremyt aen den Poortier/ zegde/ gy en zult niet meer arme Lieben ſaen/ die u niet en miſdoen. Daer naer is hy in de Zael gekomen/ alwaer hy zynen Broeder Biztiug bondt/ den welken hy riep/ en zegde/ Broeder/ ziet hier den Eremyt onzen Dader. Als dan liep Biztiug tot hem/ omhelſde hem meer als tien maal. Daer naer gingen zy alle by voor de tafel daer de Heeren zatten/ en zeyden tot den Koning Penbzik hunnen Dader/ ziet dit is den gene/ die ons zefien jaeren opgeboed/ en ons de Weeſten outnomen heeft. Waerom ontſing hem den Koning Penbzik zeer blydelijk/ en hy nam hem in zyne ermen/ en zette hem aen de tafel by hem/ en hy had hem geirn goeden cier aengebuen/ maer den Eremyt en at anderſ niet als Wortelen/ die hy met hem gebzagt had/ en hy verhaelde den Koning Pen-

bzijk al het gene / dat hy kan zyne kinderen wijs / en nam alsdan afscheyd van alle de Peeren / en is weg gegaen / en Martijn en Bizxtius behielden hun in het gebied van den Eremijt / en den Eremijt kwam kortelings weder in zyne Klugze / alwaer hy zaliglyk zyn leven eyndigde in de bzeze Stad.

Helena word gevonden in een arm Huyzeken.

Als den Dienaer van den Koning Hendrik gehoord had / dat hem den Koning eene kelooste gedaen had van honderd mark Goud / indien hy hem Helena konde aenwyzen / zoo is den Dienaer gegaen tot in de zelve staete daer hy Helena had zien gaen als zyn peich bzinkte / en hy bzaegde aen alle menschen of er niemand en wist waer dat woonde eene Vrouw met eene hand? en hem wierd aengewezen het huys waer zy woonde. En hy is terstond gegaen in dat huys / en bzaegde aen de Weirbinne nae de Vrouw met eene hand / die welke met haer woande. De weirbinne gaf hem hoor antwoorde / dat zy geene Vrouw met eene hand en kende / want Helena had haer gebieden / dat zy doch aen niemand zeggen zoude waer zy was. Den Dienaer hoorende / dat zy die Vrouw loochende / zegde / ik zal u doen hangen en sterben / is 't dat zy haer my niet aen en wist : want ik wete wel / dat zy hier is. Daerom zoo zegt my waer zy is /

ofte ik zal u den Bisschop en den Koning ober u klaegen. De Weirbinne dit hoorende / bzeefde van het leven te berliezen / heeft den Dienaer in huys geroepen / hem aentoyzende eene houtene kiste / in de welke Helena zig verborgen had. Zoo heeft als Helena hoorde / dat de Weirbinne haer aengewezen had / zoo spzong zy terstond uyt de kiste / zy viel hoor den Dienaer op haere knien / hem kibbende om Godswil / dat hy haer doch wilde laeten gaen / want hy met haere dood niet geholpen was / en zy begonst zeer te weenen. Den Dienaer dit ziende / nam haer bziendelyk op van de aerde / en zegde : Genadige Koninginne / ik kibbe u / laet staen uw weenen / ik zweire u op myn Chzistendom / dat u geen erg nogte kwaed zal geschieden ; maer in tegendeel / u zal gzootere eere en bziendfchap betwezen worden / van alle de Prinzen en Peeren / als zy oyt gedaen hebben. Daerom zoo en wilt niet meer weenen nogte schrygen / maer gaet mede in het Paleys van den Bisschop / alwaer utwen Dader / utwen Man en utwe twee kinderen zyn / en zy hebben nae u gzoot verlangten.

Hoe Helena by haeren Man en kinderen gekomen is, en met hun vertrok nae Napels.

Als Helena hoorde / dat zy haere twee kinderen zien zoude / die welke zy meynde al langen tyd dood

te wezen / zoo vergat zy al haer lyden en bzoefheyd / en is terstond met den Dienaer gegaen nae het Paleys van den Bisschop / alwaer haeren Dader en haeren Man den Koning waeren. Zoo heeft als den Koning Hendrik haeren Man haer zag / zoo riep hy met lugber stemme / Martijn en Bizxtius / zeggende albus : o kinderen ! ziet beyde utwe Moeder / myne Koninginne en de Dogter van den Koning Antonius : daer naer liep den Koning Hendrik haeren Man tot / haer en kuste haer zeer bziendelyk en minelyk / en hy weende van gzoote blyfschap en bzeugd / om dat hy haer gebonden had. Zy wierd dikwils omhelt van haeren Man en haere kinderen / en van den Koning Antonius haeren Dader / die welke haer al te saemen om bergiffnisse baten van het gene zy tegen haer misbaen hadden / het welk zy hunlieden geirn vergaf / en daer naer dede den Koning haer kleeden op het alderpzagtigste / gelyk aen eene Koninginne toebehoort / en hieldt open Hof met obergzoote bzeugde-beyden.

En Bizxtius zoude alsdan die schoone Libine met gzoote pzagt. Als het feest gedaen was / zoo stelden zy hun op / om nae Napels te reyzen tot den Patziarch / den Oom van Helena. Den Koning Antonius /

den Koning Hendrik / en Helena met haere twee kinderen / Martijn en Bizxtius namen afscheyd van den Bisschop / hem bedankende van zyne goedertierenheyd / die hy hun betwezen had. Alsdan hertzoeken zy van daer nae Napels / alwaer zy bybellyk ontfangen wierden door den Patziarch. Als beze Peeren een weynig tyd binnen Napels geweest hadden / zoo nam den Koning Antonius afscheyd van Helena / en van alle de andere Bzienden / en is gereyft nae zyne Stad van Konstantinopelen. Ten laetsten is den Koning Antonius gestorben en hy is te Konstantinopelen begzaeken met een schoon Matbaerd / zoo het behoorte. Den Koning Hendrik en Helena bleuen hun leven lang binnen Napels woonen / en zy zyn ten laetsten gestorben. Bizxtius heeft zynen Groot-Dader geholgd in het bezit van het Koninkryk ; maer Martijn reyfte weder nae Courz / alwaer hy een heylig leven leefde / en ten laetsten gestorben / en in het eeuwig leven gebzagt is / alwaer de eeuwige bzeugd is zonder eynde / alwaer duyzend jaeren eenen dag blyfschap is / 't welk geen menschen hert bedenken kan. Die bzeugden te genieten / wille ons gunnen den Almogenden Godt / door zyne oneyndelyke barmhertigheyd / hier naer in der eeuwighheyt. Amen.

MAX. VAN EYNATTEN, Kanonik en Scholaster tot Antwerpen.

HET TWEEDE DEEL
DER VROUWEN-PEIRLE,
GRISELDIS DE ZAGTMOEDIGE,

Hunglzouwe van den Markgzaebe Gautier / wel
doorzoesd door haeren Man zelf.

Gzifeldis / arm wezende / word verzogd ten hou-
lijk / en getrouwd van Gautier / Mark-
gzaebe van Salusen.

Het was eenen Poët / die genaemt
was Franciscus de la Petzarcha / die
schryft / dat den eersten Markgzae-
he van Salusen / Heer Gautier was.
Dezen Markgzaebe was verzogt
van zyn volk en Onberzaeten / dat
hy eene Wzoutwe trouwen zoude /
want hy geene Wzoutwe en had / ten
ynge dat zyn Land naar hem niet
en bleef zonder Erfgenaem. Welke

DE HISTORIE VAN GRISELDIS.

33

zacke hy zyne Onberzaeten toestont /
en belofde hun lieben zig te voorzien
van eene Puygzwouwe / en die te trou-
wen zoo haest als hy konde / de wel-
ke hy wilde kiezen tot zyn hermach
en genaegen.

Hy verzogt van zyne Onberzae-
ten wat Wzoutwe dat hy kiezen ofte
nemen zoude / dat zy die niet mindere
zere en weerdigheden bezogzen en
zouden als of hy nam eene Keyzerz
Dogter / en dat niemand van hun-
lieben zoo stout en waer / die woer-
den ofte werck machten van de Wzou-
we / die hy kiezen of nemen zoude /
tegen te spycken / het welk zy hun-
nen Heer belofden. Die zacke aldus
overkomen zynde / selde Gautier dag /
om zyne belofte te volbrengen / en
bede onbertuffchen beregh maken al-
les het gene tot de Wzuplast noedig
was / om de zelve op het yzagtigste
te hieren.

Het is waer / dat niet verre van
zyn Paleys stont een Dorphen / in
het welk woonden zeer weynig en ar-
me Lieben. Onder ander was daer
eenen Man / die den alderarmsten
was / den welken genaemt was Jan
de Nicole / en hy had eene Dogter /
genaemt Gzifeldis / die zeer schoon
en bengbelijk was en leefde zeer
maetiglyk : want zy zoo gering
opgehoed en gehauden was in gzoote
armoede / dat zy niet en wist wat
weelde ofte gemak was.

Gautier had deze Maegb bijkwils
atomecht / en zag wel aen haer / dat

baer een wyzelijk wezen in was / en
hoe neirfelijk zy met alle onderbae-
nigheyt haeren Vader biende in zyne
armoede / en maekte zyn hard We-
de / en bereghde zyne Spuze na zy-
nen armen staet / en plagt te hou-
den een weynig Scharyen / haereu
Vader toebehoorende.

Gautier wilde hebben deze boor-
zeyde Maegb / genaemt Gzifeldis /
en anderz gene.

Als den dag kwam / die Gautier
zyn Volk gesteld had / had hy toen
maeken en berenden eene Wzouwe van
goud / goude Ringen / en zeer koste-
lyke kleederen na eene Wzouwe van
zulke gzoote en lengde als hem best
dogt dat Gzifeldis was.

Op dien dag had hy bergaderd alle
zyne Gzoote / Maegen / Wzienden /
en de aenzieneljkste van zyne Onber-
zaeten.

Ontzent den roen trok hy met
deze Lieben uut zyn Paleys / als of
hy wilde zyne Wzupd te gemaect gaen /
en nog en wist niemand als hy al-
leen wie de Wzupd was / ofte wezen
zoude.

En al was het hem bijkwils ge-
bzargd / wie de Wzupd wezen zoude /
hy en had het niemand willen zeggen.

Hy kwam met dit gezelschap in het
booroemde Dorphen boort de heere
van Jan de Nicole / daer van de
boorzeyde Gzifeldis / en bleef aldaer
sil staen.

Gzifeldis kwam van Lugten met
eene kenne Water op haere schoude-
C

ren / en ging alzoa in haer Daders
Puyg.

Gautier bzaegde Gzifelbig waer
haeren Dader was : zy neeg hem eer-
zaemelijck toe / en zegde : Heer / hy
is in zijn huys : En Gautier zegde
haer : zegt hem / dat hy hier buyten
komt tegen my spzeken. Zy dede het
alzoa : en haeren Dader kwam spze-
ken tegen hem.

Alsban nam hy haeren Dader by
de hand / ging met hem aen b'ene
zoude / en bzaegde of hy hem zyne
Dogter zoude willen geben tot eene
Puygbroutwe.

Dien armen Maan en wist niet wat
hy zeggen zoude / alzoa was hy be-
schaemb.

En laetsten antwoordde hy / en zeg-
de : ik en behoore niet te willen het
gene tegenstzudig is aen uwe liefde :
want gy zyt mynen geregtigen Heer.

Alsban zegde Gautier : het is ge-
noeg / laet ons nae kinnen gaen / ik
zal haer bzaegen in uwe tegenwoor-
digheyd / of haeren wil ook alzoa is.

Gzifelbig zag den gzootten Heer
komen in haer Daders klegn Puyze-
ken / en zy was beschaemb.

Alsban zegde Gautier : het bekeft
uwen Dader en my / dat gy myne
Dzoutwe zult zyn / en ik hope het u ook
zal bekieben. Maer ik wille u bzae-
gen of het u ook bekeft / dat ik u
nam tot eene Dzoutwe / of gy uw
leben lang altyd bereydt zult wezen
te boen en te laeten het gene my be-
kieben zal / en uwen wil gelijck te

stellen in den mynen / in het gene ik
met u doen wille / dat gy dit in dank
zult nemen en blydelijck aengaan / zon-
der ict tegen te doen / ofte te zeggen ?

Daer op zy albus antwoordde / en
zeyde : Heer / ik wete wel / dat ik zom
gzoote eere niet weidig en ben / maer
is het alzoa uwe bekefte / en mijn ge-
luk alzoa is / weest zeker / dat ik an-
ders niet doen ofte peyzen zal re
doen / als volgenz uwe bekefte na
bermogen. Al waer 't dat gy my wils-
de doen stercken / zom zal ik my daer
niet tegen stellen / maer zal het in
dank nemen.

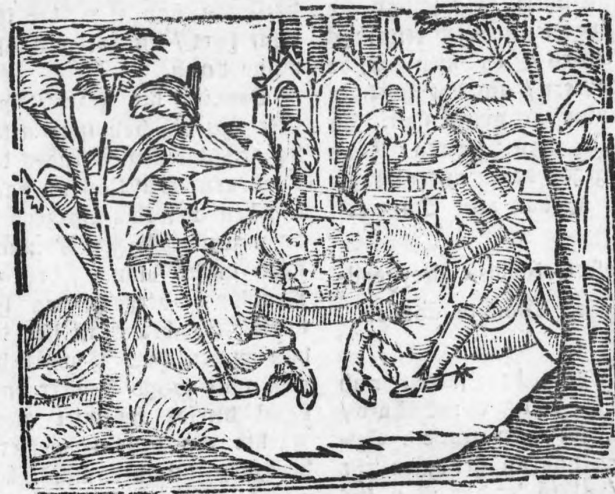
Gautier zegde : het is my al ge-
noeg / en nam haer by de hand / en
lepbde haer uyt bit arm Puygken
hoor het Volk / het welck hem daer
buyten verwagte / en zegde : ziet
hier uwe Meesterse / wilt-ze eeren
en lief hebben / heyt gy my lief / heyt
haer nog lieker.

Terstond was Gzifelbig by de
Dzoutwen / die Gautier albaer had
doen komen / ontkleed van haere arme
en verworpenne kleederen / en wierd
geheel gekleed van vanden tot kene-
den met kostelycke en diebaere klee-
deren. Als zy albus beranderb was
van kleedingen / zom scheen zy gelijck
eene Gouine / boer de uytneemde
schoonheyd. Daer haer was gelijck
het goud / en op haer hoofd had zy
eene kroone / en in de tegenwoor-
digheyd van al het Volk stak hy haer
aen den Dinger eenen Ring van goud /
en dede haer alzoa onbertzoutwe /

en bit gebaen zynde / stelde hy haer
op een wit tellende Priet / en boe-
ten te saemen nae zyn Palcyg.

Als deze dingen / daer wy van ge-
spzaken hebben / albus geschied waer-
ren / zom liet Gautier zonder ber-
toeben gereedschap maeken tot de
Wynloft / hy liet daer komen eenen
Bisschop / Pzisterz en klercken / om
het werk het welck hy begonst had eer-
lijck te volbrengen. Als zyn Hof al-
bus op het pzagtigste daer toe be-

rept was / zom is hy gegaen met
alle zyne Dzienden en Edelieden / om
zyne Wzucht te tzouwen / met dug-
banige eere / als of hy genomen had
eene Konings Dogter : daer was
gzoote blydschap onder het Volk / en
ook gzoote verwonderinge. Moet en
hadben zy zom schoone bczugbe-kebzp-
ken in dit Land gezien / als de gene /
die daer aldban berrikt wierden / zom
van Cournooy-Spelen / als van an-
dere Kibderlycke brome daeden. Dit

albus geschied zynde / en wettelijck met
toestemminge der heylige Katholijcke
kercke zyne Wzucht getzoutwe hebben-
de / zom zyn zy al te saemen met gzo-
te blydschap wederom gekleed nae zyn
Hof / het welck zeer schoon was / en

zom kostelijck / als of men daer eene
Keyzer zoude onthaelt hebben. Daer
waeren verzamelt vele edele Heeren /
Aongheeren en Baronnen / Dzoutwen
en Aongbzoutwen / daer was zeer
gzoote bczugbe / men hieldt daer open

Op / en een igeljk was daer wel gekomen zoo lang als het seest duerde. Als deze bingen dolbzagt waeren met groote klydschap / zoo zyn zy alle te sacmen gescheyden / en een iber zoek wederom naer zyn land : Gzifeldig droeg haer in haer houweljk alzoo wyzeljk en zedeljk / dat zy scheen te wezen van hooger afkomst en van edel Geslacht / en die haer te booren niet gekend ofte gezien had / nogte haeren Vader / nogte haer Geslacht / hy had gemeynd / dat het geweest had eene Konings Dogter. Zy scheen eer opgeboerd te wezen in een Konings Paleys als elberg / en men zeyde Gautier groote eere / om dat hy haer tot eene Vrouw genomen had. In de afwezigheyt van haeren Heer maakte zy vrede daer onenigheyt was / en zy gelag van eene Dogter.

Gautier beproeft Griseldis, dreygende haere Dogter en Zoon te dooden.

Als die Dogter by jaeren oud was / kwam Gautier tot haer / roornig scheynende / en zeyde : Gzifeldig / gy weet hoe gy gekomen zyt in myn huyg / al is 't dat ik u lief hebbe / myne edele en hebben u niet te lief / bezonderlyk om dat gy een kind by my hebt / en om dat zy anderbaenig zullen moeten zyn aen zulken Heer en vrouwe van zoo gering Geslacht als gy zyt. Daerom moet ik / om vrede te houden / hunlieden

wil doen met uwe Dogter. Daer by bebele ik u / dat gy ljdzaam zyt in het gene ik doen zal / zoo gy my belofd hebt. Op het welk Gzifeldig haer wyzeljk hieldt / zy scheen niet bezoesd / en zeyde aldus : Gy zyt mynen Heer / deze Dogter en ik zyn uwe / aldus mogt gy met het gene u toebehoort uwen wil doen / en in het gene u genoegeeljk is / wille ik geen ongenoegen maken : ik en begeire niet meer te hebben als uwe vzienschap / en ik en vzeze niet meer te verliezen van u en die is geplant in myn hert / en zal ook blyven tot in myne doot.

Gautier dit gezeyd hebbende / is zeer droebig van haer gescheyden / en hy zondt eenen Dienaer die onbekend was aen Gzifeldig in haere Kamer / aen den welken hy gezeyd had wat hy doen zoude. Dezen Dienaer kwam tot haer in de Kamer / en zeyde / liebe Vrouw / bergeest my het gene ik doen zal / want ik het doen moet : van mynen Heer is my bevolen te nemen uwe jonge Dogter en zyn laetste liebel burfde hy niet zeggen : maer maakte een droebig gelaet. Gzifeldig verbzoeg dit verbudiglyk / nochtans meynde zy / dat hy het kind zoude dooden / om de woorden / die zy van haeren Man gehoord had / ende en weende / nogte en maakte geen droebig gelaet / al had het nochtans anders niet als eene Doebste geweest / het was haer zeer pyneljk. Zy nam haere Dogter in haere armen / en

beslaegde haer zeer en aenzag haer en kuste haer / makende een klyg boor haer boorchooft / en gaf haer den Dienaer / zeggende : gaet en doet het gene uwen Heer / u bevolen heeft / maer ik bidde u / dat dit jong lrehaem niet geken en worde van de besten ofte vogelen. Den Dienaer nam de jonge Dogter / en droeg die aen zynen Heer / en zeyde hem alle de woorden die tusschen Gzifeldig en hem gesproken waeren / alle haere manieren van ootmoedighheyt : waer ober den Heer zig grooteljk verwonderde / en bede het kind kleeden / en geboord zynen Dienaer / dat hy het selve zoude voeren te Wenen aen de Graebinne zyne Zuster / haer kibbende / dat zy het kind minneljk wilde opboeden en onderwyzen in goede zeden / en hoeden al / dat zy het niemand kenbaer zoude maken wiens kind het was. Dit gedaen zynde / Gautier wagtte / ende bede heimeljk toezien of zyne Vrouw eenige droefheyt maakte om deze zaak : maer men konde in haer niet vinden / als dat zy haeren Man alzoo anderbaenig / en zoo blyde tegen een iber was / als zy te booren geweest had / nogte zelfs daer van noyt woord en hermaende / en die haer zoo wel niet gekend en had / zoude gemeynd hebben / dat zy gene liefde ofte medelgden met haer kind gehad en had. Vier jaeren daer naer wierd zy wederom zwanger / daer naer Maeder wortende van eenen jongen Zoon / waer

ober den Vader en al zyn Dolk zeer blyde waeren. Als dezen Zoon den ouderdom van by jaeren bereykt had / den Vader bede geljk hy te booren met zyne Dogter gedaen had / om zyne Vrouw beter te bezoeven. In deze omstandighheyt droeg Gzifeldig haer als te booren / ofte meer gestadeljk. Aldan wierd het kind geljk het ander gezonden nae Wenen / by zyne hoorzeyde Zuster / om opgeboerd te worden met zyne Zuster. Niemand en wist wie deze twee hoorzeyde kinderen toebehoorde / als Gautier / de Graebinne zyne Zuster en den Dienaer / die de twee kinderen albaer gebzagt had.

Als dit geschied was / begonsten de Lieben ober Gautier zeer te murmureren / en Gautier hunnen Heer te bezeygen / zeggende / dat hy zyne kinderen heimeljk vermoord had / om dat hy zig schaemde / dat zy van zoo benederd en kleyn Geslacht gekomen waeren van des Maeders wegen. Dit niet tegenstaende / hy bleef gestadig in zyne meyninge / om zyne Vrouw hoe langer hoe meer te bezoeven / de welke hy niet anders en konde hebben / maer bleef altyd hofherden in ootmoedighheyt geljk te booren / niet droeber op den eenen tyd als op den anderen.

Gautier beproeft Griseldis, dreygende van haer te scheidten, om eene andere te nemen.

Als deze hoorzeyde Dogter den ouderdom van twee jaeren be-

rept hat / liet Gautier de spzache gaen / dat hy Wzieben gezonden had om te schenden van zyne Wzouwte / en eene andere te nemen.

Dit gerugt kwam door Griseldis / die daer geen gewaeg van maekte / ofte misnoegen voor haeren Man betoonde / in den twischen zy gesteld had al haeren wil. Gautier zondt nae Buenen om zyne Dogter en zynen Zoon / en bede hun inhajlen / met gzoote yzagt : die Dogter was alsdan twaelf jaeren oud / en hy liet de spzache gaen / dat deze Dogter zyne Wzouwte zoude wezen. Om zyne Wzouwte nog meer te bezoecken / riep hy haer voort hem in het bywezen van zyne Peeren / en zegde tot haer : ik hadde gzoote gevneegen in onzer liepde houwelijken staet / en in utwe beugb / gestabighepd en wezen / maer ik hadde en hekkie nog meer merkinge in de neberighepd van utw Geslacht / en het behoort niet dat mijn Land en Lieben naermaekg bestierd zouden worden door zoo kleyn Geslacht : myne liefste bebtwingt my / en ik ben alreede in belofte met eene andere Wzouwte / die nu op weg is / om hier te komen / en zal hier zyn eer lang.

Ik hebbe bikkwits gewrten / dat naer heel geluk heel tegenwoed en ongeluk volgde. Alzo is 't met u en met my. Als myne Wzuyd hier komt / gaet uyt mijn Hof / en maekt u bereyde / om weg te tzekken nae utwe eerste Wooninge / zonder iet tegen te zeggen / en bzaegt mede het gene gy

hier gebzagt hebt / en laet hier het gene gy van my hebt / fortune en is gene erbe.

Griseldis antwoorde / en zegde : altijd hebbe ik het wel gebagt en geweten : dat tusschen utwe Hooghhepd en Edelhepd / en myne kleynighepd en armoede geene gelijkenisse ofte oberoekomste was met utwe gzoote en edele Afkomst.

Daerom hebbe ik het zelve berduybiglyk bebtzaegen. Ik en agte my niet weidig te zyn utwe Wzouwte / noyte zelsg te wezen utwe Dienstmaegb. In utw Puyg / daer gy my maekte eene Wzouwte / hebbe ik altyd in mijn hert en in mijn gepeyg geweest als Martha / en anders niet als eene Wode / dieg neme ik Godt tot getuyge. Geduerende den tyd / dat ik met u was / hebbe ik geerd geweeft in utwen naem / het gene ik niet weidig en was / daer ober zoo banke ik u / en gebe u lof / en de gzie die Gode / en u Peer / en ik ben al bereyde met een goed hert / en zonder tegen te spreken / wederom te keeren nae het arm Puygken mijn Daberg / in het welk ik leefde in myne jonge dagen / en daer zal ik leven in myne oude dagen / en albaer sterken als eene gelukhige en eerlyke Wdowte / en als de gene / die geene Wzouwte geweest en heeft van zoo eenen edelen / mogenben en gzootten Peer : door utwe nieuwe Wzouwte de Wzuyd zal ik gein bebtzecken / en die weidighepd obergewen / Godt bidende / dat zy geluk bzenge en binde.

Wengezien gy my bebedt weg te bzaegen het gene ik hier bzagt / en te laeten het gene u toekhoort / en ik hebbe niet vergeten / dat ik in boorde tyden als ik utwe Wzouwte geworden ben / ontleed wierd door mijn Daberg beure van myne siegte en arme kleederen / en daer wierd ik gekleed met utwe dierbaere en kostelike kleederen en alzo kwam ik hier. Albus en bzagt ik niet met my het gene my toekhoorde / als armoede / getzouwighepd en myne zuyperhepd. Geslyk ik liet mijn arm doorzegen Dabyt hoor u alleen / zoo zal ik my ontleeden / en laeten dit eerzaam Gewaet. Albus bede zy haere kleederen uyt / en gaf die hem ober / benebengden King daer zy mede getzoutod was. Alle de andere kleederen / Kingen en Autweelen / die gy my gegeven hebt / Peer / die zyn in utwe Kamer. Ik kwam by-nae nacht uyt mijn Daberg Puyg / nacht zal ik daer weder in keeren.

Griseldis vertrek uyt het Paleys.

Gautier wierd zeer bebtzoeft / en begonst te weenen ; maer hy keerde zig terstond / op dat zy dit niet merken zoude. Zoo haest hy wederom spreken konde / zegde hy : neemt deze kleederheng / waer ober zy hem bebankte.

Griseldis wederom herkleed zynbe / schepde van Gautier / en ging met bloote voeten en blootg hoofd

uyt het Paleys. Het Volk volgde haer naer al schyepende / en beklagende haer bzoebig lot. Deze hoorzegde Wzouwte kwam stilzwygende / geboogzaemelyk en goebertierelyk voor haer Daberg beure / den twelken zeer oud en tzaeg was / en had sedert den tyd / dat zy uyt het Puyg van haeren Daber gegaen was / altyd wel zorge gebzaegen voor haere oude kleederen / de welke zy uyt bede / als zy van hem schepde / want hem bogt altyd / dat het alzo komen zoude geslyk het geschiedde. Als hy het gerugt hoorde van het Volk hoor zyne beure / zoo zag hy uyt / en bernam Griseldis zyne Dogter in zulk eenen staet als hoorzeng is. Alsdan keerde hy wederom in zyn Puyg / en hy haerde albaer haere oude kleederen / de welke zy te hooren plagt te bzaegen / en zy bleef daer eenigen tyd / dienende haeren Daber ootmoedelyk en onderbaeniglyk / met alzulke genegenthepd en liefste / bewyzende hem zoo gzoote eere / als zy uyt te hooren gebaen had.

Gautier gelaet zig te Trouwen eene Vrouwe ; Griseldis dient de Gasten in het Feest.

Bannen bezen middelen tyd zoo gebrachten zeer het land van Saluzen den Gache en de Gacheine van Buenen / die met hun lieben bzagten de hoorzegde kinderen / van twel-

ke de Dogter de Wuyb zoude zyn naemb Gautier. Daer liep een groote ban den hoorzeyden Maeghe / ge- gerust ban de Wuylost en ban de

groote Feesten / die daer wezen zou- den. Dagg voor dat zy aenkwamen ontvoedt Gautier Griseldis / de welke voor hem kwam / en hy zeyde haer : Ik wille dat deze Maegh / die myne Wuyb zoude zal worden / heerlyk ontfangen zy. Zy zal morgen ter maectijb hier zyn / en de Peeren en Wouwen komen met haer en zullen elck na hunner wieide onthaekt wor- den. Ik hebbe u hier toe geschickt / al is 't dat gy kwaerlyk gekleed zyt. Aemt hier ban den last / en ont- fangt myne Gasten / want gy kent reghderlyk myne manieren. Griseldis antwoorde hem brenbelyk / en zeg- de : Heer / ik zal het gein doen met goeder hert en begeren / en het gene

gy my wilt bevelen / zal ik volbrin- gen na myn vermogen.

Zy nam terstond eenen Wessim / en andere Werktinggen en Gereedschappen om het huyg schoon te ma- ken / en daer naer ging zy alles be- schikken / om de Casels en Schra- gen te stellen / en gaf de andere Die- naers een goet boordereb om begh- lyk te doen. Dey anderdagg kwa- men de hoorzeyde kinderen met den Graebe en de Graebinne ban Bu- nen / de welke al het Volk te ge- moet ging / mequende dat deze hoor- zeyde kinderen toebehoorden aen den gezeyden Graebe en Graebinne ban Buenen / en aenzagen die hoornom- be Maegh met groote verwonderinge

om haere schoonheyt / en sommige zeyden / dat Gautier welgebaen had / dat hy zyn houwelijck had gewisseld / en nemen zoude die edele schoone Maegh / die zy hielsen doot de Dog- ter ban den Graebe en de Graebinne ban Buenen : Griseldis was zoo be- zorgt om alle bingen te schicken / dat alle de gene die het zagen / haer eere en grooten lof gaben / en verwonder- den zig / dat zoo eene arme Wouwe uyt haer zelve zoo groote schikkinge konde maken. Als zy hoorde dat de Wuyb inkwam / ging zy haer bly- belyk te gemoet / zeggende / myne eer- tweibe Wouwe / wel gekomen moet gy zyn / en begrelyk ontfing zy blybelyk alle de andere / die met de Maegh tot het Feest kwamen.

Gautier geeft te kennen aen Griseldis, dat die Bruyd, die hy geaeld had, zyne Dogter was, en vertroost eyn- delyk Griseldis.

Als Gautier ban met de Maegh zyne Dogter ter tafel was ge- zeten met alle de Peeren en Wou- wen / zoo riep hy Griseldis voor hem / zeggende uyt sching : Griseldis wat dunkt u ban myne Wuyb / is zy niet schoon en genoegelyk ? Gri- seldis antwoorde en zeyde : Ja zeker / Heer / al had gy lang gezogt gy en had geene schoondere nogte edelster konnen vinden.

Ik bidde Godt / dat gy met bzebe en geluk te samen mogt leven : en ik

bidde u / Heer / dat gy tegen bze Wouwe zoo hart niet en zyt als gy

tegen uwe Wouwe waertanbere / want bze is jonger en teerbet / en edelster opgeboet / als de andere was / en zy en zoude zoo beel niet konnen liden. Als Gautier herstont en aen- merkte de groote gestadigheyt en not- moedigheyt ban zyne Wouwe / en hoe zy althb in de zelve bleef volherden / zoo en wilde hy zig niet langer meer gehegzen / maer hy regte zig op in de tegenwoordigheyt ban hun alle / en zeyde : O Griseldis ! myne Wou- we / ik hebbe u genoeg begreest en bekort / en uwe getrouwigheyt en her- buldigheyt ontdeckonden. Ik meyne dat 'er nu geenen Man op de aerde en

is lebende / die zoo heel onderzocht heeft van zyne Vrouw / als ik doe van de myne. Dit gezeyd hebbende / zoo nam hy haer in zyne armen / en omhelsde haer. Alsdan wierd Gzifeldig beschäemd / gelyk eenen mensch / die schielijk opspringt uyt eenen wonderlyken broom. Gautier zegde voort : Gzifeldig / gy zyt myne Vrouw alleen / en anders en hebbe ik geene gehad / nogte nimmermeer en zal ik eene andere hebben. Deze Maegdt die gy hier aenziet door myne Brugd / is utwe en myne Dogter / en bezen Jongman / den welken men houdt voort den Zoon van myne Zuster de Graebinne van Vuener / is onzer liepbe kind / welke twee kinderen gy althit hebt gemeend verloren te wesen ; maer nu hebt gy hun te samen gevonden / en ik wille dat elk weten zal / dat ik noopt gedagt en hebbe myne kinderen te dooden / maer ik hebbe dit gedaen om u te onderzoeken en te beproeben. Zoo haest Gzifeldig dit berstaen had / door de grootte vlydschap viel zy neber in onmagt / als van haer zelve niet wettende / en als zy hy haer zelve kwam / zoo konde zy haer niet verzaeden van haere kinderen zeer minnelijk te omhelsen. De Vrouwen en Jongvrouwen namen Gzifeldig / en lepbden haer in rene Kamer / alwaer zy ontkleed wierd van haere kwaede kleederen / en wierd met groote eerelichghed herkleed met pzagtige en bierbaere kleederen / gelyk zy gewoon

was te draegen ten tyde dat zy met Gautier haeren Man woonagtig was in het Paleys / en daer naer in het Land van Salusen met groote vlydschap. Daer wterd menigen traen gelaeten door de obergroote vreyghd. Op dien dag was het feest meerder als het gewest had op de Bruylost van Gautier en Gzifeldig. Alsdan dede Gautier terstond in zyn Paleys komen wonen Van de Nicole / Daer van zyne Vrouw / en hieldt hem geduerende zyn leven in groote eere / daer het te booren scheen dat hy op zynen Vader niet en lettede / ofte hem beragte / en bezen hoorzeyden Maegtsaete leefde met Gzifeldig menige jaeren in vrede en vrydschap / en besteedden hunne Dogter zeer hoogelyk en herlyk. Maer de dood van hun liepbe / kwam het Land van Salusen op den hoorzeyden Zoon / die het zelve daer naer lang en wel bestierde. Alsdan om te stuyten / mag ik wel zeggen / gelyk ik reeds gezeyd hebbe / dat de verbuldighed eene groote vreyghd is. Die hier verbuldig is / en de vreyghd aen Godt laet / die zal daer heel meer door geloond worden en zynen wil verwerpen / als of hy daer zelve vreyghd ober dede. Anbien hem dit niet geloond en hoord in deze tweitel / het zal hem geloond worden in het eulwig leven / het welk nog meer te pryzen is. Tot welk leven ons wilt brengen / den Vader / den Zoon / en den heyligen Geest. Amen.

HET DERDE DEEL DER VROUWEN-PEIRLE, FLORENTINA DE GETROUWE,

Huyshrouw van Alexander van Metz / die haeren Man met groote behendighend uyt de Slaehernge verlost heeft.

Hoe Alexander trouwde zyne Huyshrouw Florentina / uyt het Huy van Corremmen.

In het jaer ons Heere / byzant binnen de Stad van Metz woonagtig twee honderd en tien / zoo was zig eenen Heer en Ridder / zeer oud

van bagen / en magtig van Goeb /
 den welken in zynen tyd zeer kloek
 was ter wapenen / en die bikhwilg
 groote eere en prijs behaelde in Ste-
 den / Cournoyen en Styden / den wel-
 ken naer zyne dood agterliet eenen
 Zoon / genaemt Alexander. Als nu
 den Vader van bezen Alexander lan-
 gen tyd dood geweest was / zoo heb-
 ben hem zyne vrienden en Maegen
 uitgezocht eene schoone Jongvrou-
 we / genaemt Florentina / uut het
 Hof van Coreynen van Ebelen Stam
 geboren / die hem verzekeerd was / en
 met de welke hy naermaels in Houwe-
 lijk getreden is. Maer het Heest / zoo
 nam Alexander Florentina / en leyde
 haer met hem in zyn Hof / alwaer
 zy minnelijk te saemen leefden in goe-
 den hzebe / Godt dienende / dieg zy
 eenen goeden naem verkezegen heeft
 door geheel de Stad van Metz. Het
 gebeurde op eenen tyd / dat zy met
 makhanderen gingen wandelen / om ziz
 te vermaeken / en onder andere woer-
 den zeyde Alexander tot Florentina :
 ik bidde u dat gy my wilt oorlof ge-
 ben : want ik hebbe voorgenomen te
 reynen / om te bezoeken het H. Graf
 ons Heere / en aldaer ook eenigen tyd
 te styden tegen Gods handen / de
 ongeloozige Sarazmen. Florentina
 niet wel te hzeden zynde van deze
 woorden / zeyde : o wicdzigen Heer en
 Maan ! ik begeire op alle hzeden /
 dat gy toch t' h' g' wilt blyden / want
 die reyse zoude zeer lang blyven / en
 ik ben ook eene jonge Vrouw / baer-

om hzeze ik / dat de valsche tongen
 myne eere onschuldig benemen zou-
 den / want de weireld is vol valscheyde
 en leugenen. Ik bidde u blyft by my /
 ik zal u den tyd korten met genug-
 ten / met muziek / met saeren-spel en
 andere hzolijsheden. Als dan zeyde
 Alexander : het is wel ware / maer
 't en is den regten weg niet nae den
 Hemel / aldu bidde ik u om oorlof /
 want ik denke myne renze te volbrin-
 gen : Als dan zeyde Florentina met
 een hebzoesd hert : Zoo bidde ik u /
 dat gy u niet te zeer op irmand verlae-
 ten wilt / en let wel toe in wat her-
 berge dat gy logeert. Ik hope / dat ik
 myne eere alzo bewaeren zal met de
 hulpe Gods / dat men geene schande
 van my hooren zal met myne hzees-
 heyd. Als dan zeyde Alexander tot
 haer : och myne weirde beminde Vrou-
 we ! is 't dat gy uwe woorden vol-
 hzengt / en uwe eere bewaert / zoo zal
 ik u seiber hebben en meer eere bewon-
 zen / als ik oyt gebaen hebbe / is 't dat
 my Godt spaert / en dat ik met ge-
 zondheyd mag wederkeeren. Als Flo-
 rentina deze woorden verstaen had /
 wierd zy zeer hebzoesd en hebzoesd / en
 ging alleen in haere kamer / en bede
 godbzugtighk haer gebed / zeggende :
 o schoone Maeder en Maegd Maria /
 fonteyne van alle genaden / wilt my
 beschermen / dat ik in eere blyben mag /
 en dat mynen Maan zulke zinnen hzyge /
 dat hy by my blybe / ofte laet my eeni-
 gen anderen troost verwerken / bidde
 ik u : o Maria ! trooststerre van alle he-

hzukte herten / door het alderbitterste
 staen als gy stont onder het kruzg /
 als het zwerd des bitteren rouw u
 maerlijck hert doorsneet / als gy
 uwen geheneyden Zoon Jesus Chrif-

van de alderbeste stoffe / baer op stel-
 lende een schoon rood kruzg / begri-

tus onzen Heer onschuldig / en tit-
 terlijck zag sterben om onze zonden.
 Hoe Alexander afscheyd nam van Flo-
 rentina, om te reynen nae het H.
 Land.

Florentina zinde / dat Alexander
 wilde vertzecken / heeft hem onder
 andere kleedingen gemaakt een Hembe

rende / dat hy dit rood teeken van ge-
 trouwigheyd wilde bewaeren. Alexan-
 der heeft het genomen met duzbanige
 beloste / en alles bereydt zynde tot de
 reyse / heeft hy tot Florentina gezeyd :

ALEXANDER.

Au laet mijn' Wapeng en Harnag of
 Bereyden / ik will' ryden hier en dal
 En niet renen dag rusten stille /
 Daer ik den anderen rusten wille :
 Au oorlof Vrouwte zonder weerzeggen
 Maer zyt u tot den ghenen lieghende /
 Ik zal 't u loonen / keer ik leende.

FLORENTINA.

Heere / mijn hert versehzicht al hehende /
 Au gaet / Godt zal u zalighheyd ge-
 hende /
 Behouden reys / gezondheyd van igbe /
 Maer Godt weet in wat hzuk ik blybe.

ALEXANDER.

Oorlof Vrouwte / hier en is geen lan-
 ger raeden /

Wilt hoor my herteljk zonder ber-
zaelen /
Corlof lief en blijft met Godt hoort /
Gods gatie zy u confoort.

FLORENTINA.

Adieu mynen uytberhoren Heer zoet /
Die ik heminne voben fchat en goed /
Adieu mynen een'gen tzoofst nu lebende
Adieu die my nu is begebende.

ALEXANDER.

Corlof Drouwe / mynder zinnen Ab-
vactte /
Corlof die al twifte mynder herten
maete /

spoediglijk hoort / en is zoo op korten
tijt gekomen in het Land van Syrtén
alwaer hy eenigen tijt fteedt tegen
Gods vyanden / en wierd kortz baer

naer door de ongeloofige Sarazn-
fche handen gebangen / met zeven
andere Chzistenen / die alle door den
Soudan en Koning van Affrién en

Corlof myn upterste lief getrouwe /
Corlof die in my is enen hantig-
raeb /

Corlof die alberliefte ber Drouwen /
Corlof die myn hert nu doet ber-
floutwen /

Corlof lief / het moet zyn nogtang /
Corlof ter weireld is geen' bzoebet
Maen.

Maer dezen bzoebigen oorlof zyn
zy van malkanderen gefcheyden met
hebzoefde herten en de oogen vol tzae-
nen / en Alexander is weg gerepft
nae Venetién / en baer van baer hoor-

Maabiten ghezagt wierden / die tot
hantleken zepde : gy zyt nu hier in
myn geweld : maer om dat gy vlocke
Kziffgsmannen zyt / zoo gebe ik u te
kiezen of gy wilt den Ploeg tzeft-
ken / ofte in het water berdzinken ?

Alsban zegde Alexander : o Heer !
het leben is zoet / elk begeirt te le-
ben / hierom hebben wy lieber den
Ploeg te tzeftken / als te sterben.

Terfcond wierb Alexander met zyne
Medegezellen in den Ploeg gefpannen
en met gzoote geeffelen dikwils ge-
flaegen / tot dat het bloed van hun
lichaem liep / zoo dat zy baer ober-
gzoote pyne leden / hoewel dat een
igelyk zyn upterste befte bede. In
dezen ardegh door zwoet / regen / ofte
obergegote bloed / en wierb zyn Hem-
de / het welk hy weggaeende van zyne
Puggbzoutwe ontfing en aendebé / noyt
berhuyft / ofte geberft / het welk hem
iet goedz bede vermoeden. In dit ig-
den aenriep hy dikwils zynen Heer /
bibbende / dat hy hem wilbe bertzoof-
ten waer het hem zalig / en hadt ook
Maria de Moeder ende Maegb / om
tzoofst zynz lebeng / ende voben al om
zaligheyt zynner ziele.

Hoe Alexander voor den Soudan word
gebragt, die hem vragde waerom
zyn Hemde zuver bleef.

Naer dat den Soudan og eenen
tijt met zyne Heeren en Edele
had goede rier gemackt / zoo begou-
ften zy onder malkanderen te fpreken /

den enen van gendeegen / den anderen
van zwaerigheyt / den berben van
wiffghelyd. Alsban zegde baer eenen /
hoe dat'er eenen Chzisten Kibber
was / die zeer lang met gzoote pyne
in den Ploeg gegaen had / alwaer hy
dikwils nat geworden was / fomtghz
van zwoet / van regen / van bloed / en
nogtang was zyn Hemde altyt zug-
ber / regn en onberfleten gebleben.
Als den Soudan dit hoorde / was
hy zeer berwonderb / en dede den Chzi-
ten hoor hem komen / die hy bzaeg-
de : o boozen Chzistenen van wat
Land zyt gy in het Chzistenryk ? hoe
is uwen Naem ? en wie heeft u dat
Hemde gegeven / het welk altyt zoo
fchoon en wit blijft / en door geen-
berley bingen befmet en word / en ook
geheel en onberfleten blijft ? Alsban
zegde den Chzisten : ik ben eenen Kib-
ber en Borger ber Stab van Metz /
mynen Naem is Alexander / en myne
deugdelijke Drouwe gaf my dit Hem-
de in het bertzeftken / en aengezien het
zy in haere eere en goede getrouwig-
heyt blijft / baerom kibbe ik den al-
magtigen Godt / dat ik haer met
blyfdeftchap wederom mag zien. Alsban
zegde den Soudan : gy moet niet
denken dat gy uwe Drouwe weder
zien zult / want als gy niet meer ar-
hepben kont / van zal men u berdzan-
den / ofte in het water berdzinken.
Alsban wierb Alexander weder weg
gelegh / en in den Ploeg gefpannen.
Daer naer riep den Soudan ofte K-

ving tot hem een deel van zyne Edelmannen en Heeren / en zegde tot eenen van hun / die de taale van het Land wel wist / neemt met u geld en goed genoeg / en reys nae Corenaen in de Stad van Metz / en doet zoo veel neerstighen / dat gy die Vrouw van bezen Christenen verhoort tot uwen wil / en spaert daer aen geen geld ofte goed / op dat wy mogen zien of dit hemde zal veranderen. Den Ridder bede het gene hem den Koning zynen Heer geboort / en hy is gereysd zoo langen tijd / dat hy ten laetsten kwam in het Land van Corenaen binnen Metz / en hy herbergde in de vermaerste Herberge die in de Stad van Metz was. Als den Ridder ter tafel gezeten was / om te gaen eten / zoo zegde hy / Herr Weich / kent gy niet eenen Ridder van deze Stad / genant Alexander / die getrokken is nae het heylig Land / alwaer hy gebangen is en den Ploeg trekt? Hy zegde my zelve dat hy van deze Stad is / en dat zyne Puyghrouw hier woonagtig is : is dit alzo : Ik zoude zyne Puyghrouw gein kennen ende spreken. Als dan zegde den Weich tot zonen gast : mynen vriend / 't is alzo geelyk Alexander gezeyd heeft en ik kenne hem en zyne Puyghrouw wel / en den Weich bede de Vrouw van Alexander ontbieden / dat zy komen zoude nae zyn huys : want daer eenen Ridder was gekomen van verre Landen / die haer tydinge zoude geven van haeren Man Alexander. Als zy

deze vodschap had verstaen / zoo bleefde zy haer treffelyk / en kwam in de Herberge / alwaer zy den Ridder zeer minnelijk ontfing na de wyze des landts : en ging van by den Ridder zitten / en vzaegde hem nae haeren Man Alexander. Als dan aenzag den Ridder haere wezendlyke schoonheyt / en zegde : o weidige Vrouw! uwen Man is gebangen in Turken / en hy is in groote pynen en last : want hy gaet dagelyk gebonden in eenen Ploeg en daer zal hy moeten sterben : want hy en mag hoor goud nogte hoor zilver zyn leven niet behouden : maer doet mynen wil ! en ik herzekeere u / dat ik hem zal verlossen. Eplac! zegde zy / ik hope dat het alzo niet en is ! maer dat het eenen anderen is : daerom bidde ik u / zegt my doch wat kleederen heeft hy aen ! Als dan zal ik wel weten of het waer is. Den Ridder zegde : hy heeft aen een schoon Hemde / geteekend met een rood kruz / het welk nogt blecken ontfing in twee jaeren / daer hy nogt tans altyd mede heeft in den Ploeg gegaen. Als hy niet meer en kan arbeiden / dan zal men hem herbzanden / ofte verbzinken : maer wist gy mynen wil doen / ik zal hem levende tot u zenden. Als Florentina dit hoorde / wist zy wel aen het libterken / dat het Alexander haeren Man was. Van zegde Florentina : ik hoore wel dat moet mynen Man zyn leven kosten / ofte myne eere ! aldus wille ik hier in myne eere blyben en het Godt op-

geven : want als 't hem liefst / zal het beter worden / 't is ook beter eenen mensch verloren als Godt : het is beter een lys verloren als eene ziele : want alle lichaemen der menschen : alle goed / zilber / kostelykheyt / en alle levende Dieren her aerde / ja Hemel en Aerde / dat en is niet te gelyken by eene Ziele die na Godts beeld gescharpen en met zyn heylig bierbaer Bloed gekogt is. Zoo haest den Ridder dit hoorde / scheyde hy van Florentina / zeer bedroeft van hert / en is zoo weber nae zyn Land gereysd in Turken / hebdende al zyn geld verteerd / en al zyn reysen en arbeid te vergeefs gebaen. Zy scheyde ook van den Ridder / en ging bedroeft nae huys tot in haere kamer / zeer weenende / en zegde : Eplac! wat hebbe ik nu gehoort ! Den bloed van traenen myn hert bermoort / My ontzekerd door de vodschap zwaerlyk / Kragt en sprake / want ik zien waerlyk / Dat mynen Man in druk is / ik en weet wat denken / Als dan haer hert bagt haer t'ontzinken. O Aerde ! ontsugt u / wilt my overwelven / Eplac! waer zal ik laeten my zelve / Want alle de bezug die ik oyt plag / Al den blyben troost die ik oyt zag / Al het lustig leven mijn / Al 't geen my verblyden was / Al 't geen my oyt op 't herte lag /

Dan hope is nu allen geblyf / Mijn liefsten troost / mijn hulpe zyn / Mijn druk onklaederen / mijn liefste aenschyn / Mijn albertiefsten vogen opslag / Mijn hoog bezoutwen / mynen medelich / Mijn liefsten die mag zyn / Is nu gebangen / ach ! ach ! Nimmermeer en hebbe ik blyben bag : Die ik u zegge met 't hert vol rouwe : Ter weerd is geen droef're bezoutwe / Eplac! Fortune / wat hebt gy my leet bezogt / En hoe hebt gy aen my bezogt / Ende my gelaeren in dit bangier / Hab hem doch hulpe ofte troost gebogt / Ik habd' lieber met mynen bloede gekogt / Dat men hem hab gebaen dus ster / O Fortuna ende ongier / Ik roeye draeke ober uw bestier / Gy hebt mijn liefsten t'ander bezogt. Ik weet sel nu geen regier / Mijn ziele smelt in droefbig bier / 't welk gy fortuna wel bluffchen mogt Ziel en lys was vast gekogt Men hem / bies zegge ik met herten rouwe / Ter weerd en is geen droef're bezoutwe / Trekt nu met hem mijn ziel en lys / Treurt nu mijn hert / want 't liefste motlyf / Is gebangen daer nu druk daelbe / Treurt nu al myner bezugben bekliff / Treurt nu / en maekt mijn geen langet blyf /

Want my noyt liever ontfaelde /
 Myn bogt dat my een zweird door-
 ftaelde /
 Als hy oorlof nam aen zyn wiff /
 Myn hragt bezweck / myn bezugb
 faelde /
 Myn hert was met een' bzuukige
 naelde /
 Doorstikt / doorsteken eben stift /
 Nu moet hy sterben / myns heyls
 beklift /
 Dus saelt myn spraeke van grooten
 rouwe /
 Ter weirecb en is geen broeh're
 Drouwe.

Florentina maekt gereedschap om
 Alexander te zoeken.

Florentina deze bingen gehoort
 hebbende / heeft haestelijck by haer
 zelve besloten nae Sprien te tref-
 ken in Pelgzim's Kiebederen / en haer-
 ren man te zoeken in het gebare haerz
 lebeng : des anderbaggs heeft zy zig
 tot de reyze bereydt / zy bede aen een
 Pelgzim's Kiebed / en nam met haer
 eene keyne Harpe / en is dan haeste-
 lijck den Ridder gevolgt tot Venetiën
 in zyne Werberge / alwaer zy door
 den Weird bziendelijck ontfangen wierd
 en zegde tot haer : Bziend / weest wel
 gekomen. Dermits het op den noen
 was / seghde den Weird haer in de
 kamer daer den Ridder met meer an-
 dere ter tafel was gezeten en zegde :
 Weer / wilt gy met deze goede Maan-
 nen wat eten : Alsdan antwoorde
 de Drouwe in Pelgzim's Kiebederen :
 Weer Weird / ik hebbe wepzig geld /

en zoude geien nog boorder gaen / ik
 breeze dat ik geen geld genoeg zal
 hebben om weder te komen in myn
 Klooster. Alsdan zegde den Ridder :
 Weer / komt hier by ons zitten eten /
 en maekt goede rier / ik zal dezen dag
 boor u betaelen. Als het middagmael
 geeyndigh was / nam den Pelgzim
 zyne Harpe / daer op zoetelijck spe-
 lende en minnelijck zingende / zoo dat
 hy geheel her gezelschap beklifde /
 en het besaegde den Ridder zeer wel /
 en hy had zoo groot genoegen daer in
 dat hy hem bzaegde / Weer waer wilt
 gy reyzen. Alsdan antwoorde den
 Pelgzim / ik zoude geien bezoeken het
 heylig Gzaf ons Weere te Jeruzalem /
 maer ik breeze dat my teirgeld zal
 ontbeken. Alsdan zegde den Ridder :
 wilt gy met my reyzen / ik zal boor
 u betaelen uwe schip-suere en uwe
 mond-kosten / waerom den Pelgzim
 blyde was / en ging scheye met den
 Ridder en vele Kooptlieden / alwaer
 hy genoegen maekte / hun alle den tyd
 berkortende met het spel van zyne
 Harpe en Diolen / daer by zoo zoet-
 elijck zingende / dat zy met vermaek
 overkwamen. Als zy aen land geko-
 men waeren / zoo ging zy upt het
 Schip. Alsdan bzaegde den Pelgzim
 den Ridder nae den weg van Jeru-
 zalem / hem zeer bedankende / en zeg-
 de : Gode die alle bingen gesehaepen
 heeft / moet u loonen de drugden die
 gy my gedaen hebt / want wy moeten
 nu scheyden. Van zegde den Ridder :
 neen / Weer / myn begeiren is / dat gy
 met my reyft tot onzen Koning / om

eene maend by hem te blyben / en hem
 wat te vermaeken / en het gene gy
 alsdan begeirt / zal u gegeven wor-
 den / dit belobe ik u by myne trouwe.

Hoe Florentina als eenen Pelgrim trok
 met den Ridder tot zynen Koning.

Alsdan trok Florentina als eenen
 Pelgrim met den Ridder tot zy-
 nen Koning / alwaer zy Alexander
 bondt gaen in eenen Ploeg gebonden /
 die zy gzaette / maer hy en kenbe zy-
 ne Drouwe niet. Daer naer kwamen
 zy by den Koning / die den Ridder
 zeer heerlijck ontfing / en bzaegde hem
 terstond hoe hy gebaeren was. Alsdan
 zegde den Ridder / genabigen Weer
 Koning / ik zal u de waerheyt ber-
 tellen / want ik en zag noyt eerzae-
 mere nogte berstantigere Drouwe
 als de Drouwe van Alexander : zy en
 wilbe mynen wil niet doen / en hadde
 ik haer daer toe gebwongen / ik en
 hadde niet lebendig van daer gekomen /
 ohermits de magt van haere ebele
 Bzienden. Alsdan zegde den Koning /
 laet ons goede rier gaen maeken / en
 zegt my van waer bzengt gy bezen
 Dzembling den Ridder zegde : Weer /
 ik en zag noyt vermaekelykeren An-
 geling / want hy heeft my den langen
 weg berkort / en hy kan veel genoeg-
 en maeken. Alsdan zegde den Ko-
 ning : zoo moet hy eenigen tyd by
 ons blyben / en het gene hy begeirt
 zal ik hem geben. Alsdan maekte den
 Dzembling groot genoegen met zyn
 spel en gezang : maer zy bagt alstjt

dat haer ook eene bezugb aenstaende
 was. Dus heeft den Koning haer
 begunstigh en zegde : Weer / weest
 bzoelijck zonder gebaer / het gene gy
 van my begeirt / zal ik u geben. Al-
 dus is eene maend ten eynde geko-
 men / daer Florentina alle bagen nae
 getwenscht had / en zy ging tot den
 Ridder / zeggende : de maend is upt /
 daer komt aen in onze Wet renen goe-
 den tyd / dus moet ik reyzen nae Je-
 ruzalem en boortz nae Engelaub /
 waerom ik ook om oorlof bidde : als-
 dan zegde den Ridder tot den Koning /
 hoe den Pelgzim moest bertzekken.
 Daer wierd hem een geschenk gebaen
 van een schoon turkisch Weird / bene-
 heng buzend goude Bezanten. Alsdan
 zegde den Pelgzim : Neen / Myn-
 heer / dit Weird en begeire ik niet /
 want ik wille te boet bezoeken het
 Gzaf ons Weere / en geld en begeire
 ik ook niet / want ik wille mynen
 kost bidden om Gode / om alsoo de
 armoede ons Weere nae te volgen /
 maer ik berzoek eene andere bede /
 de welke in uwe magt is / en zegde :
 Weer Ridder gy weet dat ik hier al-
 leen in het land ben / ende en wete
 den weg niet / en de taete en kan ik
 niet berstaen / om myne Pelgzimagie
 te holbzengeen en het heylig Gzaf te
 bezoeken / waerom ik gekomen ben :
 zoo berzoek ik boven al / dat gy my
 nu wilt geben eenen Ghzistenen / die
 my eenen getrouwen Lepsgman zy /
 om met my over den weg te gaen /
 want het zoude my te lang baffen /
 alleen te reyzen. Alsdan zegde den

Ridder / neemt eenen genaemd Alexan-
der / die zal u wel dienen / op dat
hem onzen Koning niet meer ziet /
want anders zoude ik om hem nog
groot berouwt hooren / berouwt
door hem gzoote schande geschied is.
Dan zeyde den Pelgzim / als of hy
hem niet en kende ; wel laet my zien
wat man dat het is : alsdan ging den
Pelgzim met den Ridder daer de Chri-
stenen in den Ploeg gingen / zeer wel
gebonden / en hy aenhoorde hun be-
liffen klaegen / en elk van de Chri-
stenen begeerde verlost te zyn. Ten laetsten
kwam hy aen den Ploeg daer Alexan-
der in gespannen was / aen wie zy
zeyde : Zoeder / wilt gy met my oer
weg reyzen ? Alsdan zeyde Alexan-
der met een bedroeft hert / niet me-
gende dat hy verlost zoude worden /
ach ! lieben Heer / of ik den dag lees-
de / dat gy be magt hadde om my te
helpen uyt bezen last / ik zoude geheel
mijn leven uwen armen dienaar zyn /
en ik zoude hoor u mijn leven stel-
len. Dan zeyde zy tot den Ridder :
dien Chriſten wille ik hebben / die zal
my wel dienen op den weg. Terstond
wierd Alexander ontbonden uyt den
Ploeg en aen den Pelgzim gegeven :
daer hy gaf hem den Ridder eenen
Brief met des Konings Zegel / om by
geleed te hebben tot het heylig Gzaf /
en wederom door geheel het Land.
Als zy van juone Pelgzimage ge-
baen hadden / zoo zyn zy wederge-
keerd nae den Zeehant om nae huyg
te tzeiken. Alsdan bonden zy eenen
Chriſtenen Pzing / die oer zee wilde

met een Schip / en den Pelgzim badt
hem / zeggende : wilt ons toch ook
laeten oerbaeren om Godswil : dan
zeyde den Pzing : Heer / dit en zal u
niet gewygerd zyn / maer wy zyn
bedroeft of het Schip te zeer gelac-
den waer / en wy en hebben des Ko-
nings geleed niet. Alsdan toonde den
Pelgzim den Pzing den Brieſ met
des Konings Zegel / waerom hy by-
de was : dan tzoeken zy het zepl in
den top / liggende hunne ankers /
willende baeren / dan riep den Schip-
per / zeggende albus :
Wel aen / wel aen / al zonder spaeren /
Te schep / te schep / laet ons gaen
baeren /
Laet byden 't schip hoor wind / hoor
waerge /
Want binnen eenen dage
Zeyde ik bus wel twee honderd mylen /
Wy zullen dus landen in korte wyle /
Den Heer zy los van zoere lasten /
Ik zien van hert' de Chriſt'ne haeren.
Dan zeyde Alexander Godt danken.
O hemelſchen Vader ! weest eeuwig-
lyk gebankt /
Dat ik het Chriſtenryk zien / daer
ik twee jaeren
Godt om gelieden heb' dieg my ber-
langt /
In mijn hert zonder openbaeren /
Du laet ik Syrien baeren /
Dieg dank ik den Heer / die hier ne-
berdaelde /
En Maria / tzoosterſſe van alle zon-
baeren /
Lof zy Godt / die aen het Kruzg
ons schuld betaelde.

Lof die zyn' Dzienden uyt de helle
haelde.

Albus zyn zy spoedig oergekomen
zonder eenig ongeluk. Als het Schip
aen land was / gingen zy'er alle uyt /
en den Pelgzim nam oorlof van den
Pzing / die tot hem zeyde : lieben
Heer / uwe schip-huere en uwe mond-
kosten zal ik hoor u en uwen Zoeder
betaelen / daerom wilt my gebagtig
zyn in uw gelieb. Alsdan zeyde den
Pelgzim / dit moet Godt u loonen met
de eeuwige Glorie / als uwe ziele van
hier zal scheyden. Albus affcheyd ge-
nomen hebben de van den Pzing / zyn
onder hun beyde nae Metg gereyft /
en hebben tuffchen malkanderen hele
woorden gehad op den weg / en Alexan-
der zeyde dikwylg / dat hy eene zoo
eerlyke Vrouw had. Als zy kwamen
op twee bagrezen ontzent de Stad
van Metg / zoo zeyde den Pelgzim :
Ach myne Zoeder Alexander / nu
moeten wy scheyden / hier is den weg
om nae mijn huyg te reyzen. Alexan-
der wierd bedroeft / en zeyde : ik ban-
ke uwe Zoederlyke tzoote / die gy
my bewezen hebt / maer ik bidde u /
dat gy met my wilt reyzen nae Metg /
ik en myne Dzienden zullen u gzoote
deugd en eere aenboen / en zy zullen u
minelyk ontfangen / als zy hooren
de gzoote tzoote / die gy my gebaen
hebt. Alsdan zeyde den Pelgzim / ach !
myne Zoeder Alexander / ik en mag
om eene reden niet langer hertoehen :
maer ik bidde u / dat gy my geest een
kleyn stuk van uw hemde / van het
welk ik zoo veel gehoort hebbe / op

dat ik het zelve mag aen andere too-
nen / en uw gebagtig wezen. Als-
dan zeyde Alexander / dit zal ik gein
doen / en al het gene ik bermag met
ik en goet / dit zal ik u betoegen. En
tot meerdere zekerheyt / zoo schreef
Alexander met zyne eygene hand twee
Brieven / den eenen uyt den anderen
geschreyden / en van gelijke inhoud /
en hy hieldt den eenen Brieſ / en gaf
den anderen aen den Pelgzim. Albus
hebben zy affcheyd genomen / en den
Pelgzim is haestelyk door eenen an-
deren weg nae Metg gereyft / en was
eenen dag eer t'huyg als Alexander.
Alsdan seyde Florentina de Pelgzimg
kneederen af / en tzoek weder haere
gewooneyke kneederen aen / en maek-
te zig rielijk toe / herkepende de
komste van haeren Man.

Den Zwaeger van Alexander ber-
nomen hebben de / dat Florentina we-
der gekomen was / is met zammen
moed tot haer gegaen / zeggende : o
gy valsche / oneerlyke en ontzouwe
Vrouw / eene schande van ons alle /
waer zyt gy zoo lang gewerft ? Ik
en kan niet anders weten / als dat gy
met eenige andere ligte Vrouwen ag-
ter land hebt geloopen : komt Alexan-
der weder te land / ik zal het hem
zeggen en klaegen. Van antwoorde
Florentina met zagte woorden : daer
en zal ik niet hoor bzerzen / in dien
men de geregtige waerheyt zagt.
Albus is den dag ten eynde gekomen /
en de Vrouw heeft Godt den Heer
alst om zyne goddelyke Gzatie ge-
den / en is te ruste gegaen. Des an-

berendbagh hoor den midbag zoo is Alexander binnen de Stad van Aletgh gekomen / en hy is terstond nae zyn Huis ten Hobe gegaen / alwaer hy zyne Huisvrouwte vout / de welke hem zeer minnelijk ontfangen heeft. Als die groote Dzienben en Maegen van Alexander hoorden / dat hy gekomen was / zoo kwamen zy hem alle verwelkomen. Alsdan ging hem den Zwaeger zeggen / hoe dat zyne Vrouwte sehandelijk met enen anderen langen tyd weg verweest was. Alexander antwoorde : ik hope / dat het zoo niet en is / gelijk gy zegt : maer daer van en willen wy nu niet spreken / maer wy willen gaen eten en drinken / goede rier maeken en bzoeljk zyn / en wy en willen nu van geen ongenoegen spreken.

Florentina word van haere Vrienden belogen, maer bekend van haeren Man, en geheel onnoozel bevonden.

Als de Dzienben van Alexander en zyne Vrouwte ter tafel zaten / goede rier maekende / zoo bzaegbe den Zwaeger / hoe die reuze zoo lang geduerd had. Alsdan vertelde Alexander / al het gene hem overkomen was / en hoe daer enen Pelgim kwam / die het heylig Gzaf ging bezoeken. Als den Zwaeger hoorde die bzoelbige hoortballen / dien grooten tegenspoed en bittere armoede van Alexander / wierd hy zeer bergzamb op Florentina / en zegde : o Alexander ! my verwondert zeer / waer dat uwe Vrouwte geweeft

mag hebben / want niemand en heeft haer in twaelf maenden gezien. Doorwaer zy heeft ons alle groote schande gebaen : Zy verontschuldigde zig ten besten dat zy konde / maer haere woorden wierden niet aenhoord : want Alexander zegde / is dit waer / ik zal haer met de Honden opt het Hof doen berjaegen. Alsdan stont Florentina op van de tafel en ging zeer bedroeft weg. Ten laetsten vout zy geraeden / dat zy haer in Pelgims-Habit zoude vertoonen aen haeren Man. Zy ging haer terstond kleeden in Pelgims-kleederen / bede de Harpe aen haere zyde / en kwam zoo voor het Hof van Alexander / staende op de Harpe / en bidbende om Wzood. Daer hoore ik zingen mynen lieben Wzoder / zegde Alexander / die my verlost heeft / haest u snellijk / en haest hem met eere hier in. Alexander zegde : weest wel gekomen / mynen liefsten Wzoder / en bede hem aen de tafel neheng zyne zyde zitten / en hy bedankte hem zeer voor de beugb / die hy hem gebaen had in zynen grootten noob. Alsdan zettebe Florentina zig aen tafel / haer aenschijn verbergende zoo zy best konde. Van zegde zy : waer is uwe eerlyke Vrouwte / van de welke gy my op den weg zoo dikwils gesproken hebt ? Alexander zegde : zy was hier terstond. Van zegde den Zwaeger : ik hebbe haer gezocht / en zoude haer doen komen : maer men kan haer niet vinden : van zeyden de andere die daer zatten / wy mogen haer wel bergeten / zy en wilt haere oude gewoonte niet verlaeten / zy zal

waerschyneljk heyneljk weg gegaen zyn / want niemand en heeft haer op de staete gezien. Van zegde Alexander : eplaeß ! Godt moet het ontfermen / de ellenbige Pelgimadie / die ik gebaen hebbe / als ik door de Ongehoobige Sarazzen / Gods byanden / zoo ellenbighk gebangen was / en twee jaeren lang in den Ploeg gebonden ging / alwaer ik zoo menigen zwaeren slag hebbe moeten berjaegen / dat het bloed van mijn lichaem liep / als of ik overgoten hadde geweest / en ik nu moet hooren die groote schande en oncere. Alsdan stont Florentina op van de tafel voor hun alle / en zegde : Alexander / gy zult weten dat gy eere eerlykere en betere Vrouwte hebt als gy meynt : en terstond liet zy openhaerlyk haer aenzigt zien en zy bede het beksel van haer hoofd voor alle de gene die aen de tafel waeren / die zoo vele leugens van haer gesproken hadden / en zegde : aenziet my nu wel / of ik niet uwe Vrouwte en ben / ik hope / dat ik nog myne eere hebbe zoo zuyber en onbesmet / als ik was wanneer gy van my schepde. Daer is het stuk van uwe Hembe / het gene gy my op den weg tot een waeragtig lidteken gegeven hebt / met dit / en zet het in de plaats / en daer is ook enen Wzief met des Konings zegel / die ons den Ridder gaf aen den Ploeg. Ik die zoo neerstig voor u arbeide om u te verlossen / en om uwe Edelheyt te hebzuden en te verlijden / zoo mogen zy weten waer ik deze twaelf maenden lang geweest hebbe. Als de

Dzienben dit hoorden / kleben zy alle stom zitten van groote verwonderinge / niet wetende wat zy zeggen zouden. Alexander bede haere beste Kleederen bzingen / de welke zy aendebe. Alsdan viel Alexander op zyne knien voor Florentina / en hadt haer om berpiffenisse met twenende ogen van het ongelijk / het welk hy haer ongelijk had / en zegde :

ALEXANDER.

Wergeeft het mijn' Bloem / die in mijn bernoegen leeft / (heeft / Weest welkcom / die mijn berwoegen Gebenedyd zy den dag die u besaegt / Gebenedyd zy de Wzof die u gezogen heeft /

Gebenedyd zyn de boestappen daer gy gaet / (plaegt / Ach ! zonder u waer ik ter dood onschuldig by de selle Turken kwaed / Gebenedyd zy uwe beugblyke baed / Ende ik danke Chzistus oheral vermaerd /

Van der hulpen / ook zegg' ik Godt lof van al / (weird ! Maer wilt my bergeben / o bloeme Dat ik onschuldig u oplegbe dit misbal /

Al mijn lehen zal ik u dienst bewyzen / Woben my zal uw' eere reuzen.

Florentina word ziek en sterft.

Daer naer waeren zy minneljk met malkanderen in goeden pegg en bzebe : maer Alexander en heeft ook niet bergeten zoo lang als hy leefde de welbaed en grootten arbeit / last en wonderlyken tegenspoed / die zyne

denydelijke Vrouw om hem had ge-
leiden / en heeft haer altyd gekerd en
gediend : en daer leefden zy nog lan-
gen tyd in goeden bezede / en zy dien-
den haartaen neerstelyk onzen Godt
den Heer in alle goede werken / en
hebben zyne goddelijke Geboden na
hun vermogen onderhouden. Alle jaer-
ren hielden zy jaer-getyde van de ver-
lossinge van Alexander / en alghen
waeren zy byzelyk met hunne byen-
den / en maekten goede rier / zonder
nochtang Godt te vergeten.

Het gebeurde op eenen tyd / dat
Alexander / houdende jaer-getyde van
zyne verlossinge / en byzelyk zynde
met zyne byenden / de goede Floren-
tina ziek wierd van de kortsen / zoo dat
zy haer kwalijk gevoelde / en zegde
tot hun alle met eene slauwe stemme :
't is hier genoegeghen boven maeten /
Dus moet ik mijn zelven wat gesaeten :
Van my is / want 't hert bevangt is
met zichten / dus wil ik my te
rusten laeten /

o schoone Maria vol charitaten /
Ik dugt' ik met de dood besaen zy.
Hoe Florentina ziek te bedde ging
liggen met de kortsen, daer
zy van stierf.

Alexander sprak tot Florentina.

Zenden zal ik om Meberijn /
Die u helpen zullen met recepten sijn.

De zieke Florentina zegt :

Meen / tegen mijn ziekte is geen haet :
Want niet een konstlyc meester groot /
Die middel wist tegen de dood /
My mogen helpen geen ander ruten /

MAX. VAN EYNATTEN, Kanonik en Scholaster tot Antwerpen.

Als Godt Schepper aller creaturen /
Aen hem hangt mijn sterben / mijn leuen.

ALEXANDER.

Ik hope dat hy zal uw trooster sijn /
Krocht hem aen / hy zal u gezondheyt
zenden /

Meen / tydelijk genezen / dat moet hier
enden.

Maer het genezen was Gods Ryk
te verwerven /

En 't sterben is der zielen verberben /
Dit is sterben / en 't genezen dat wy
meenen.

Florentina Maria aenroepende, zeyde :

o Maria! god'lyken troestor sijn /
Helpt ons uit dit zandig bangiere /
Eer wy gescheend sijn /

En doet uw victorieuse banniere /
Ende mijn' ziele / die Godt gekogt
heeft bezonder diere /

Laet uw' glorie byzelyk bekend sijn.

Dan stierf de goede Vrouw / die
Alexander groote hoesheyt maekte.

Korts daer naer dede Alexander zyne
Vrouwe heerlyk begraven.

Als Alexander zyne gebeden ge-
stort had / zoo stelde hy haart-
aen zynen wil in den wil van Godt /
en hy leefde nog enige jaeren / Godt
dienende / en is zoo gekomen tot een
zalig eynde / het welk ons den Al-
magtigen ook verleenen wilt.

SLUYT-REDEN.

By hantwens handt dit in memorie
Die hoort ofte leest deze Historie /
En wilt uwe Mannen beugd ketsen /
Zoo zal alle eere in u rezen.

pltt J.

